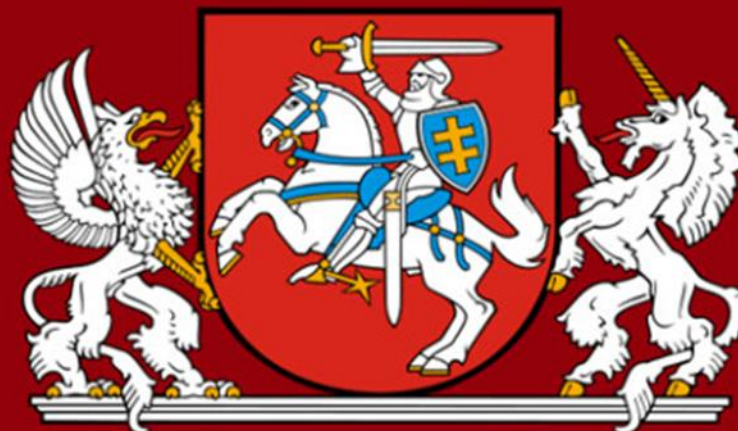

ЛИТВА У ПРОСТОРИ І ЧАСІ

Литва вперше згадується в «Кведлінбурзьких анналах» у повідомленні про трагічну загибель у 1009 р. від рук язичників єпископа Кверфуртського Бруно (Боніфація), який приїхав проповідувати християнство в землях ятвягів: «Святий Бруно, званий Боніфацієм, архієпископ і чернець, був обезголовлений язичниками на кордоні Русі та Литви [Litua] в 11-й рік свого подвижництва разом з 18-ма супутниками, і 9 березня вознісся на небо».

У «Повісті минулих літ» (редакція 1116 р., за Лаврентіївським списком 1377 р.) зазначено, що «в лето 6548 [1040] Ярославъ иде на Литву». Найдавнішим оригінальним документом з іменем Литви є новгородська берестяна грамота № 590, датована близько 1069 р., в якій є фраза: «Литва въстала на Корелоу». Тут ідеться про конфлікт між литовцями, які у 1069 р. разом із полоцьким князем Всеславом Брячиславичем ішли в похід на Новгород, та союзниками Новгорода – іжорськими карелами.

Об'єднання литовських земель у централізовану державу відбулося за князювання Міндовґа у 1235–1240 рр.

Як незалежна держава Литва існувала з початку XIII ст. до 1569 р.

16.02.1918 р. Литовська рада оголошує відновлення незалежної Литовської держави зі столицею у Вільнюсі. 11.03.1990 р. оголошується відновлення незалежної Литовської Республіки.

Історичні назви держави: Велике князівство Литовське, Руське і Жемайтійське (1230–1569), у 1569–1795 рр. – у складі Речі

Посполитої; Литовська Республіка (1918–1940);

Литовська Соціалістична Радянська Республіка

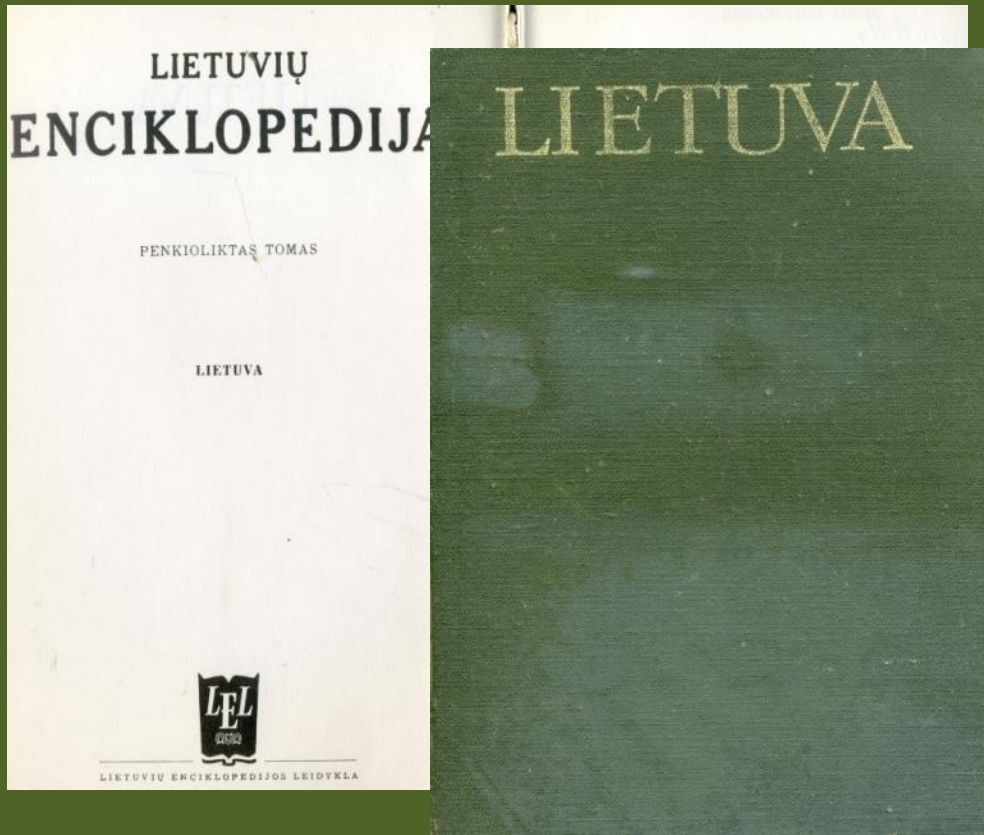
(1918–1919); Соціалістична Радянська Республіка Литви і Білорусії (1919); Серединна Литва

(1920–1922); Литовська Радянська Соціалістична Республіка у складі СРСР (1940–1941, 1944–

1990); Литовська Республіка (з 1990).

Предки литовців – балти – проживали на узбережжі Балтійського моря вже в II тис. до н. е. Уперше про них згадує римський історик Корнелій Тацит у праці «Про походження і край германців» (I ст. н. е.). Територія, на якій жили балти, простягалася від Вісли до Даугави і від Балтійського моря до Дніпра.

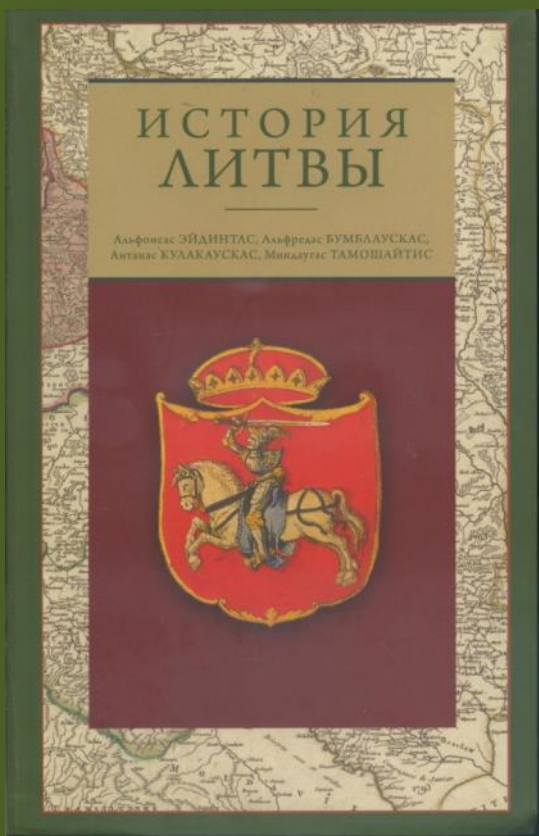
Непокупний В31

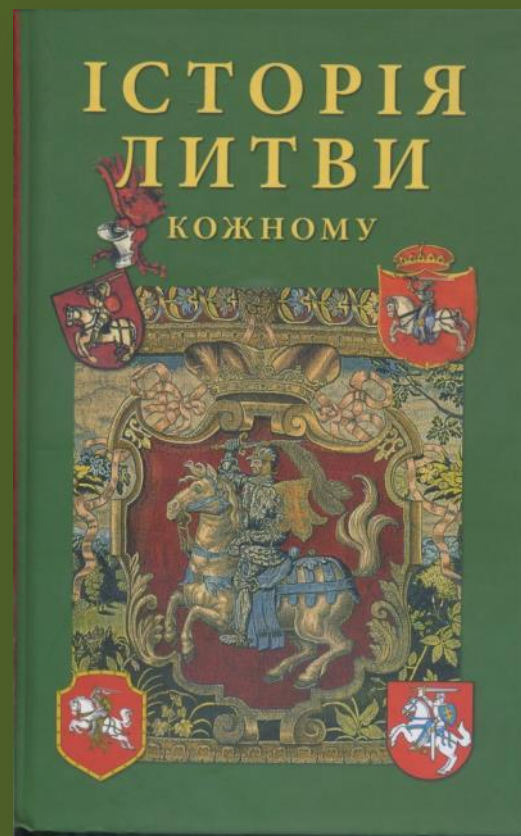
Башня Гедиміна (Вільнюс)

З часом балти розділилися на різні племена. Основою формування литовської нації були східно-балтські племена аукштайтів і жемайтів (жмудь), а також частково інші східно- і західно-балтські племена – ятвяги, курші, земґали і сели.

BA786295

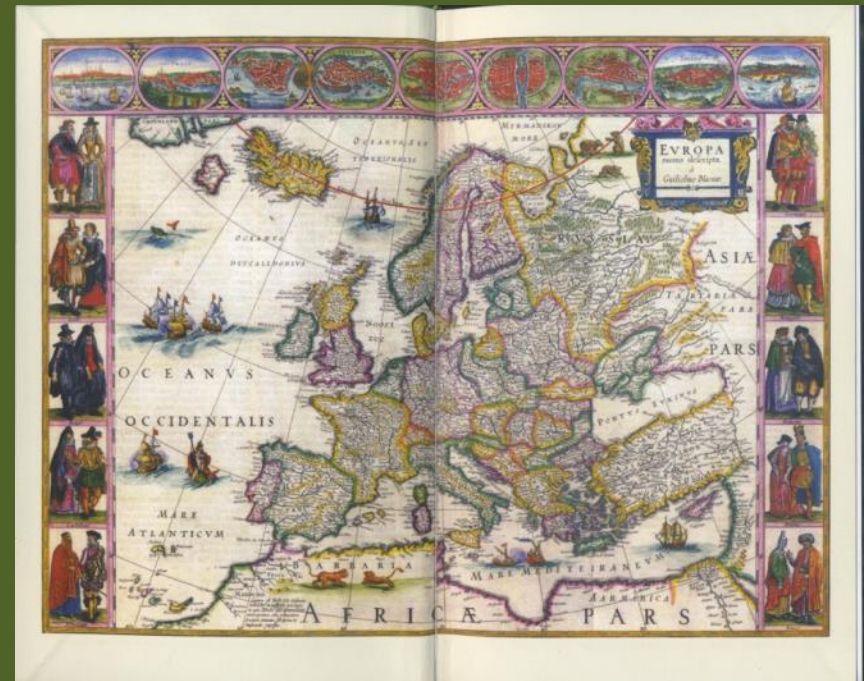
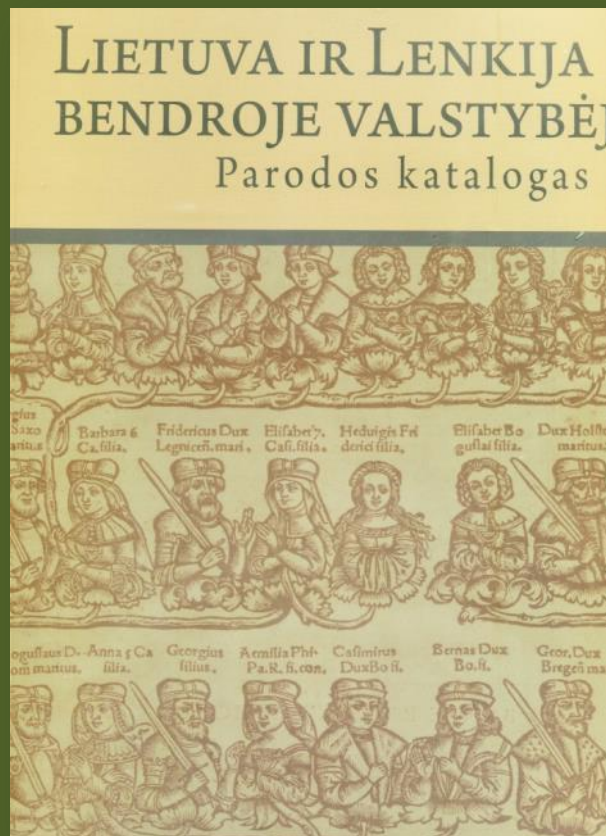

BA841227

Наприкінці XII ст. у Литві взяла гору група князів на чолі зі Стякшісом та Данґерутісом. Інші князі корилися даній групі. Так, на рубежі XIII ст. утворилася своєрідна конфедерація литовських земель, яка намагалася поширити свій вплив на навколишні землі.

IC15146

BC42589

Зигмас Зинвіленчюс
Алексейс Духтанас
Виттаутас Кестутіс

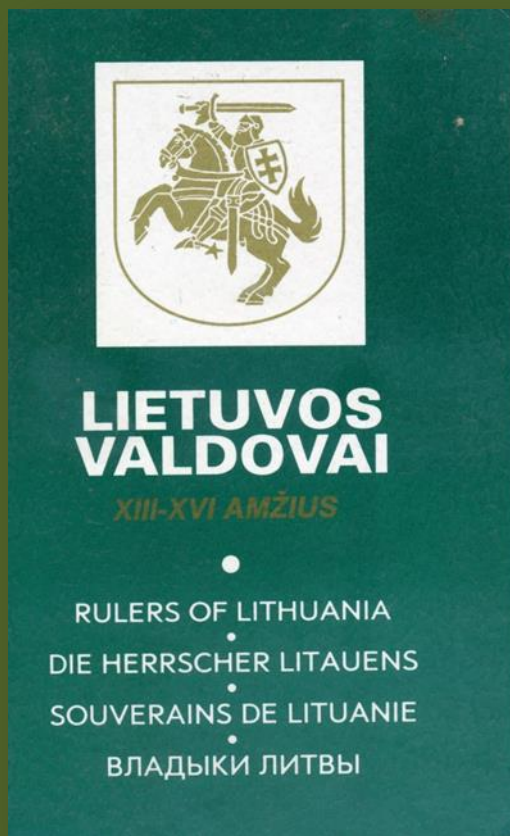
Откуда родом ЛИТОВЦЫ

The book cover features a historical map of the Baltic region as the background. At the top left, three yellow cornucopias are depicted. In the center, there are two bronze busts: one of a woman and one of a man. To the right of the busts is a page from an old manuscript with Latin text. At the bottom center, there is a blue trident symbol. The Lithuanian names 'Зигмас Зинвіленчюс', 'Алексейс Духтанас', and 'Виттаутас Кестутіс' are listed at the top. The title 'Откуда родом ЛИТОВЦЫ' is prominently displayed in the center.

Старе місто (Вільнюс)

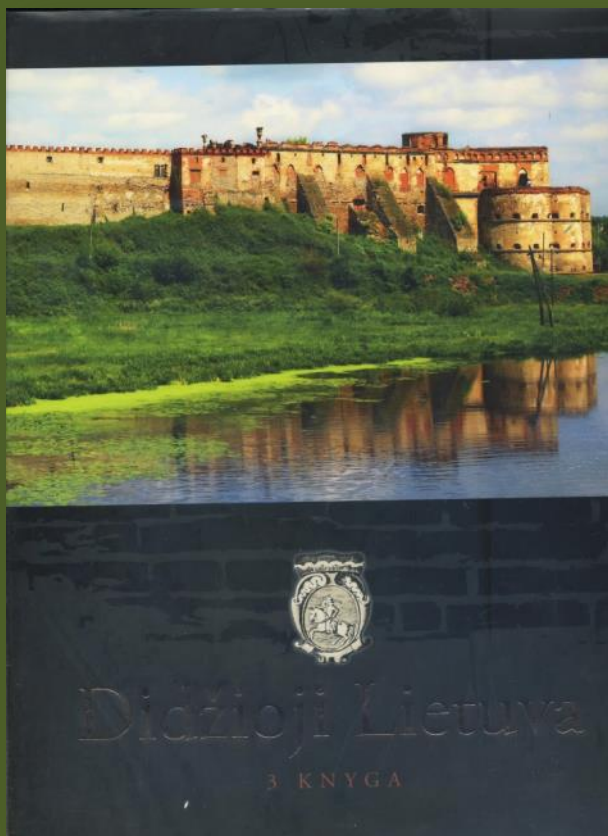
б/ш

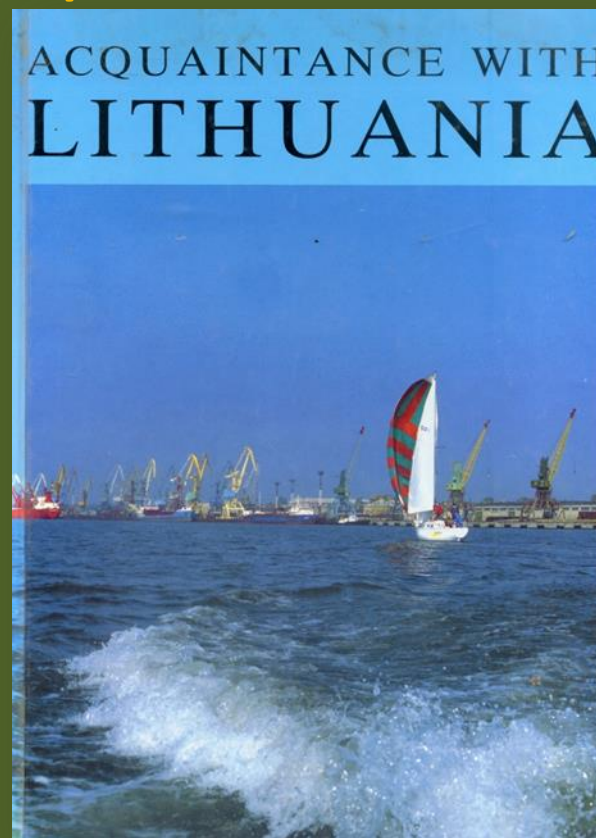
Палац Великих князів Литовських
(Вільнюс)

До Списку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО в Литві протягом 1994 –2005 рр. були включені: історичний центр м. Вільнюс (XIII–XVIII ст.) з вежею Гедіміна (XIV ст.), кафедральним собором Святого Станіслава і Святого Володимира (XIV–XIX ст.), костелом Святої Анни (XV–XVI ст.), Успенським Пречистенським кафедральним собором (1346–1348), костелом Святого Казімежа (1596–1944), костелом Святого Франціска Ассізького (1490–1872), Гострою брамою (XVI ст.), Президентським (колишнім Єпископським) палацом (XVI–XIX ст.), ансамблем Вільнюського університету (XVI–XIX ст.); Куршська піщана коса; археологічні пам'ятки Кярнаве (XIII ст.); пункти геодезичної дуги Струве (1816–1855).

Попик С1.3

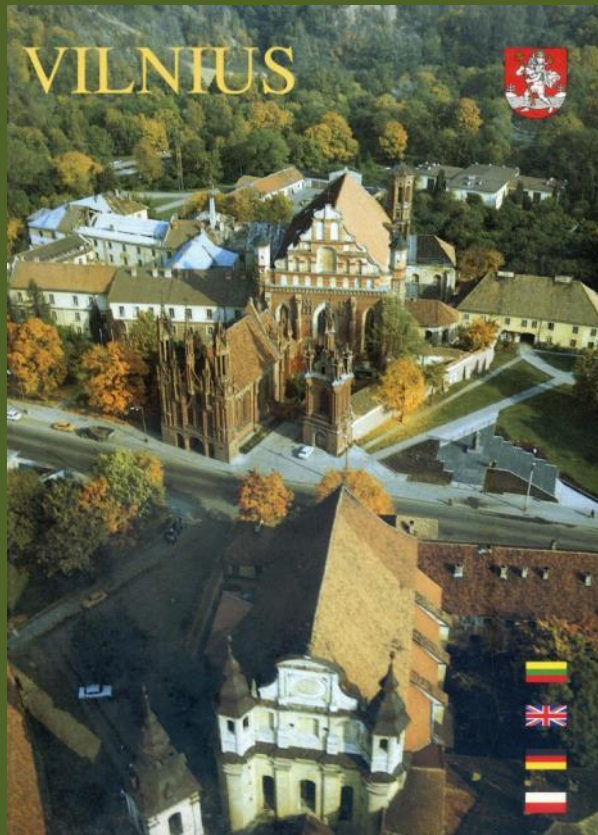
б/ш

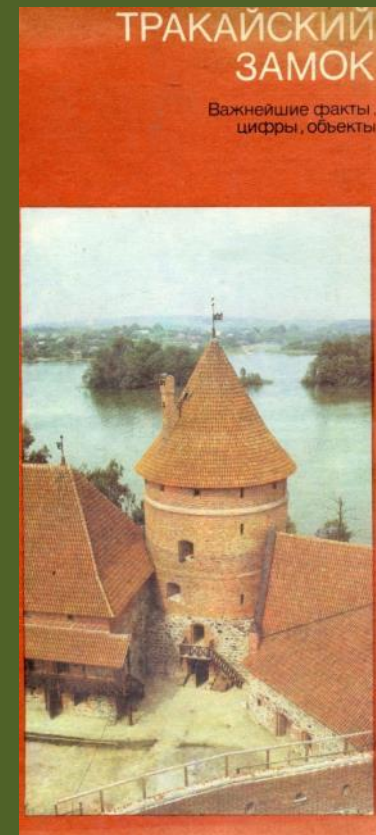

Також видатними об'єктами культурної спадщини Литви є: Тракайський замок (XIV ст.); Каунаський замок (XIV–XVI ст.); монастир Пажайсліс під Каунасом (1664–1755); Біржайський палац-замок (1586–1985); Гора Хрестів під Шяуляєм; палац Тишкевичів у Лентварісі (XIX ст.); вілла Хайма Френкеля (1908) та ін.

б/ш

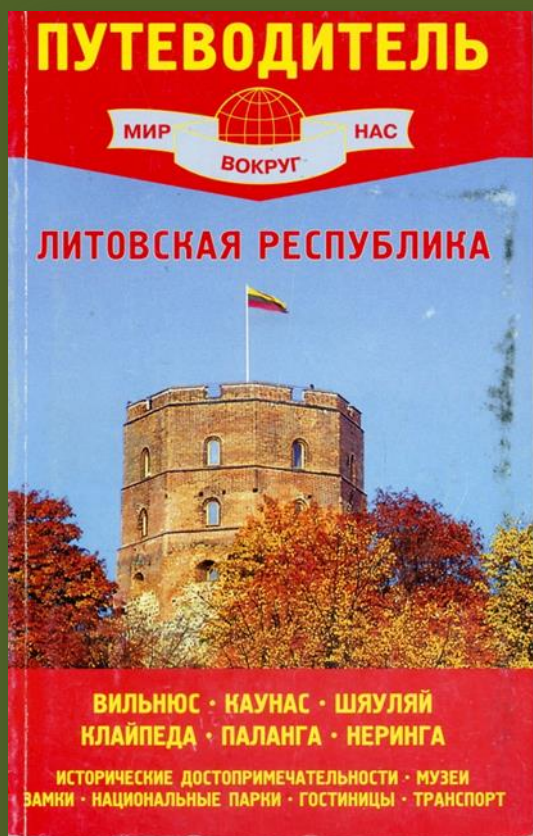

б/ш

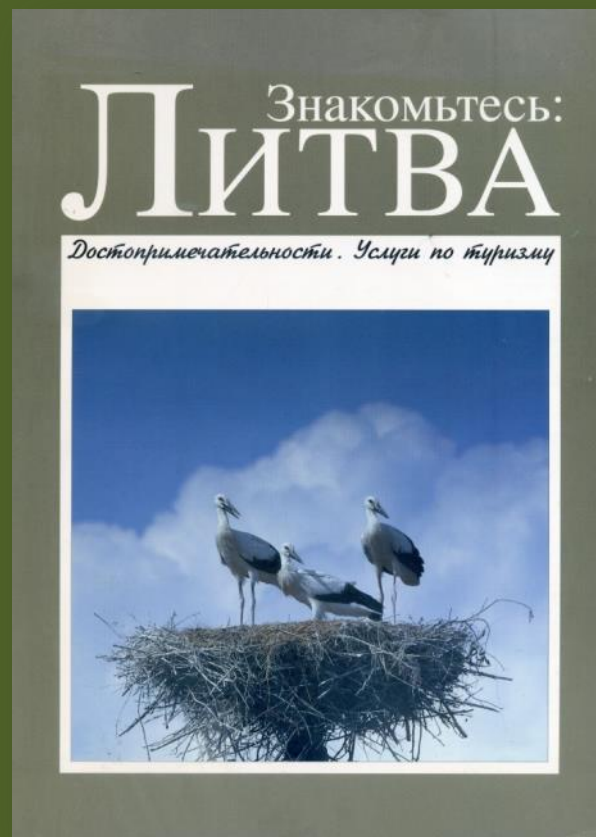

До литовських шедеврів усного і нематеріального культурного спадку людства ЮНЕСКО віднесла: традиційну обробку хрестів та їх символіку; традицію та символіку свят пісні й танцю; литовські багатоголосі хорові пісні сутартинес.

ВА647562

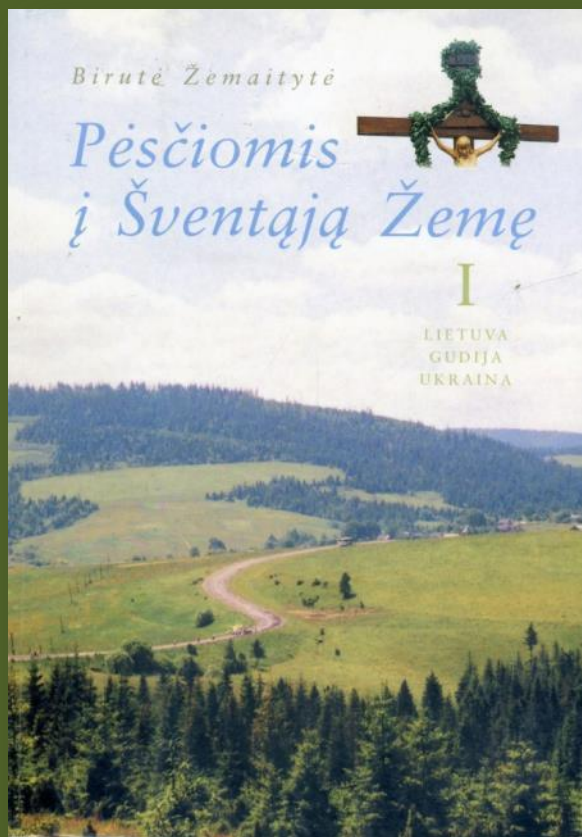

б/ш

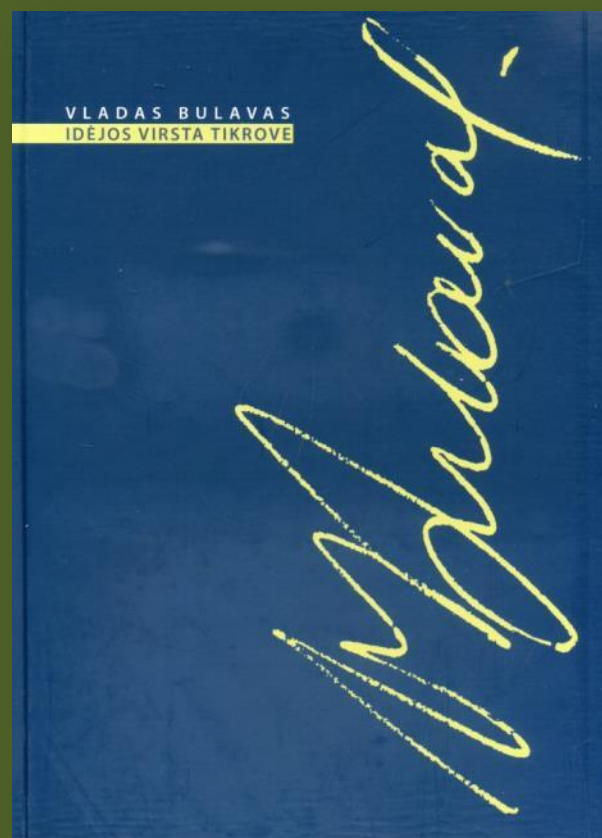

До об'єктів світової документальної спадщини «Пам'ять світу» ЮНЕСКО у 2009 р. включила: документи Архіву кн. Радзивіллів з фондів Державного історичного архіву Литви; документи, щодо акції Балтійський шлях який 23.08.1989 р. з'єднав Вільнюс, Ригу і Таллінн.

б/ш

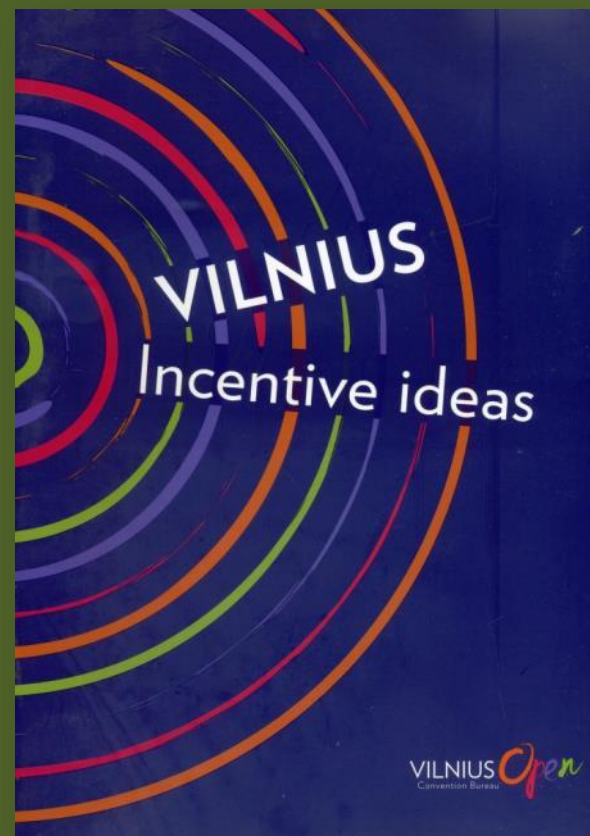
б\ш

б/ш

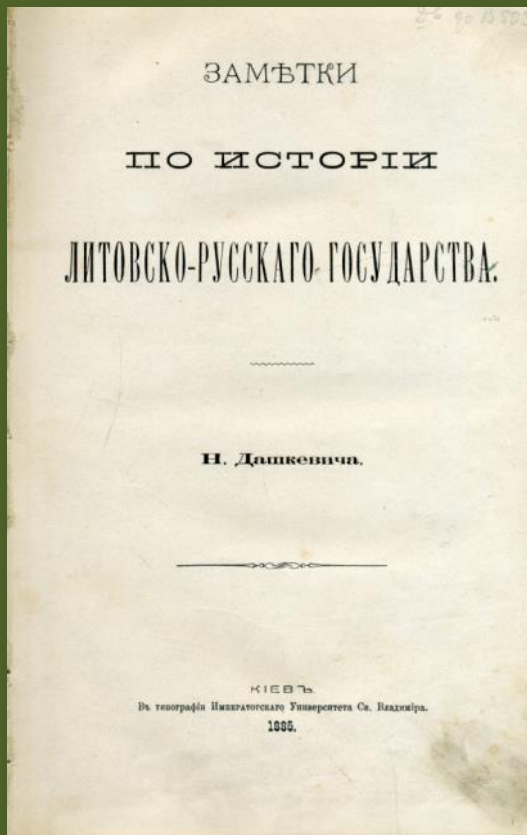

б/ш

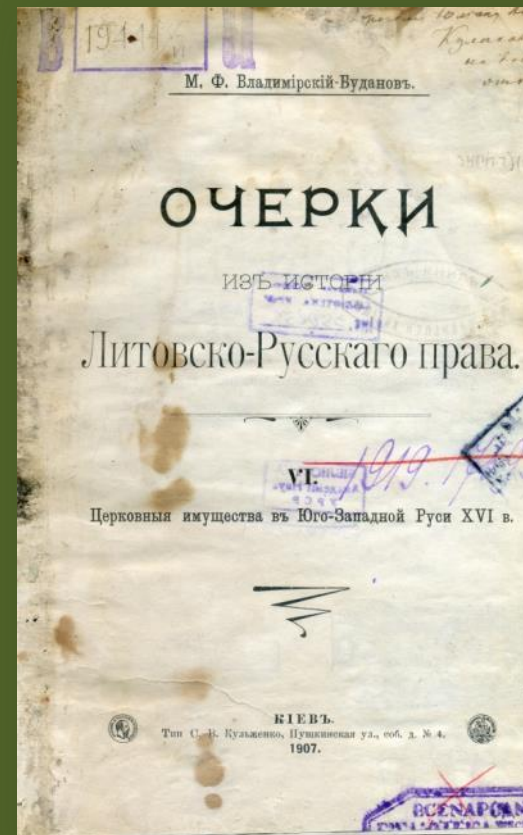

З історії Литовської державності

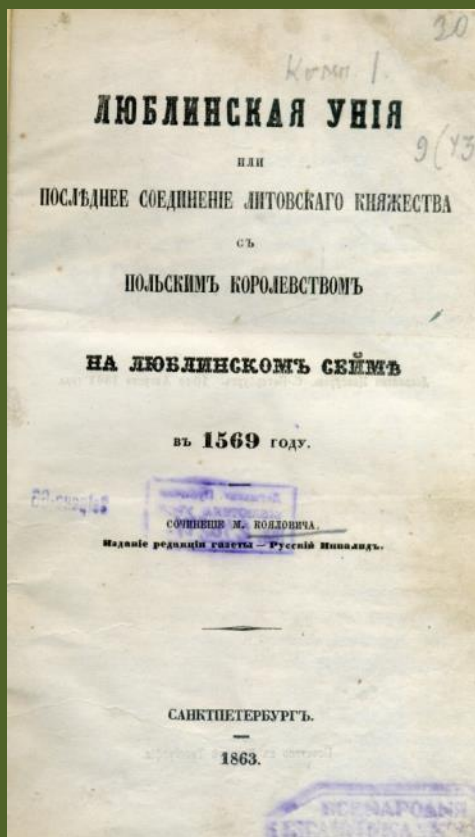
ВИ5035

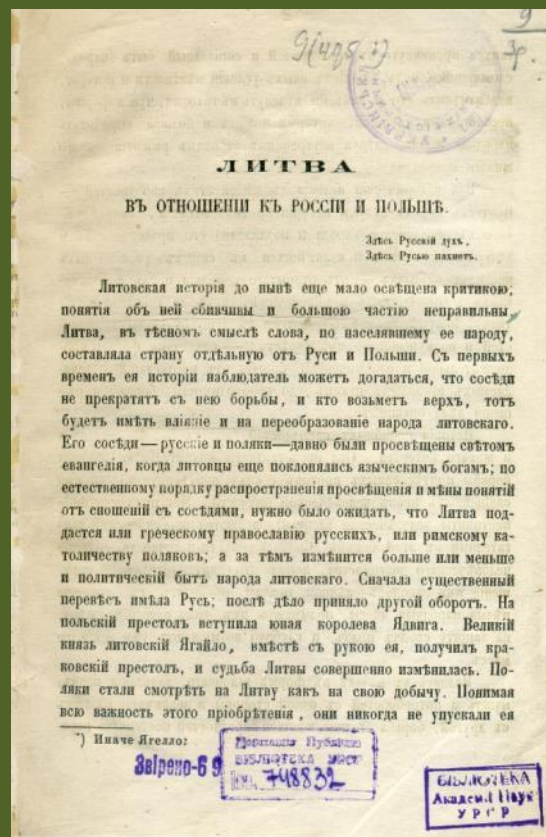
Ви19444

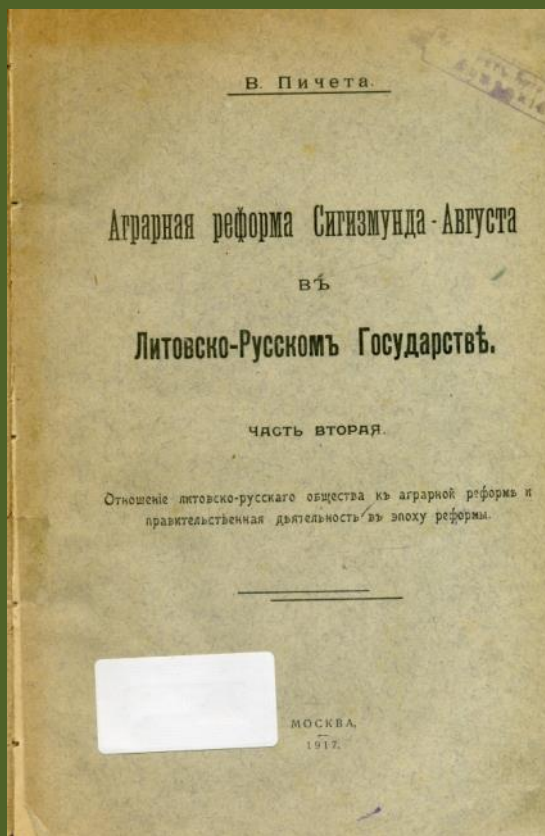
ВИ5970

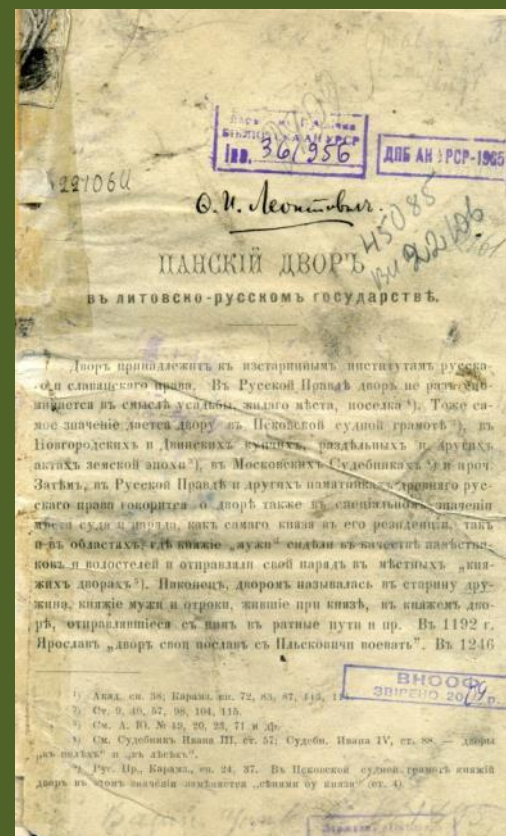
ВО30467

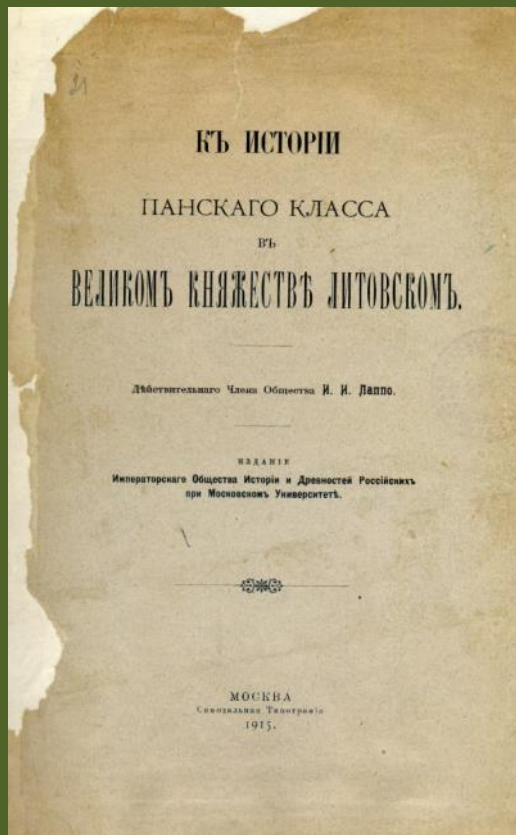
BO25732

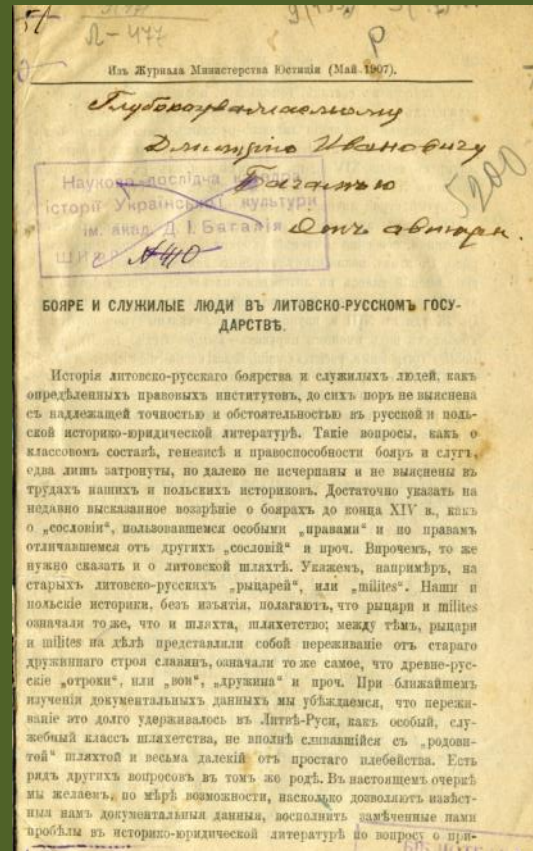
ВИ22106

ВИ22106

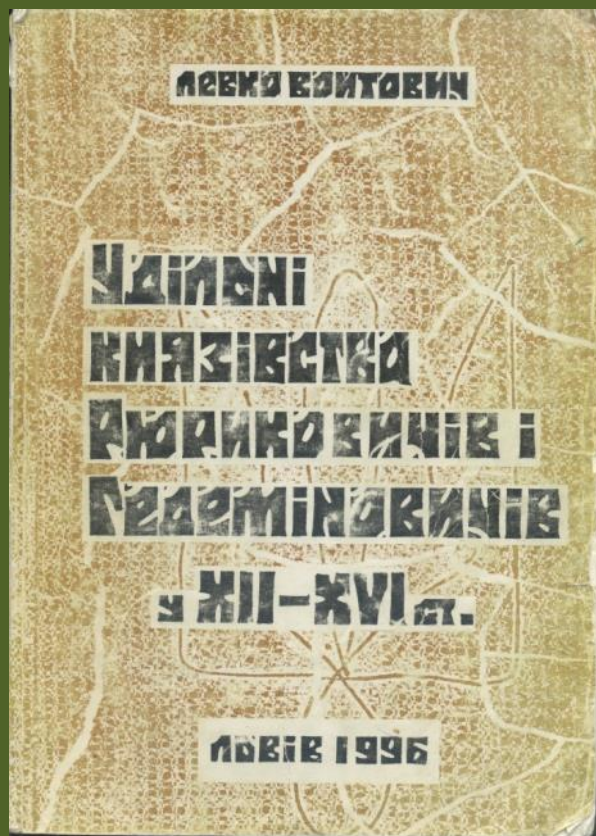

ВО890690

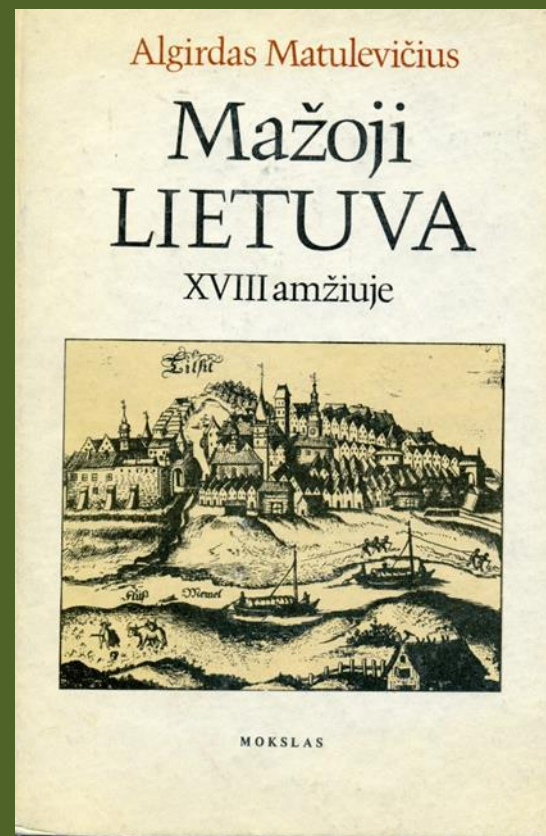

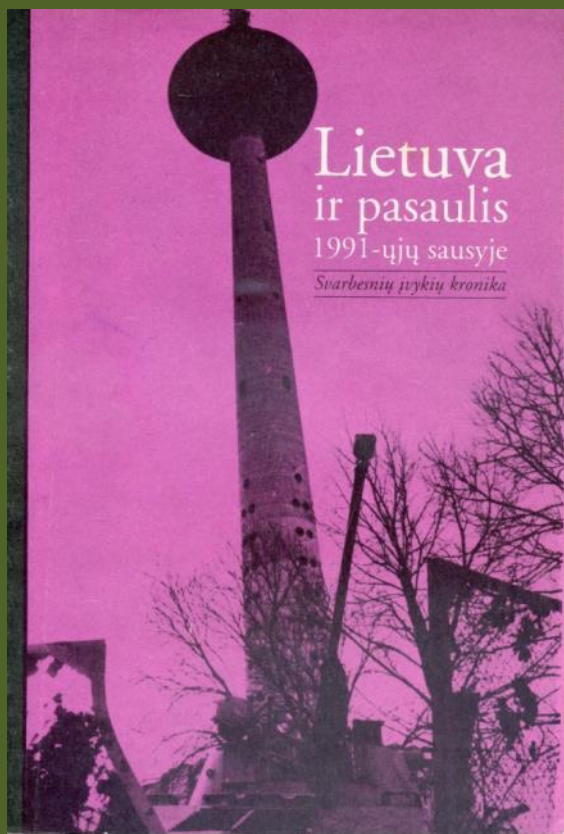
BC35164

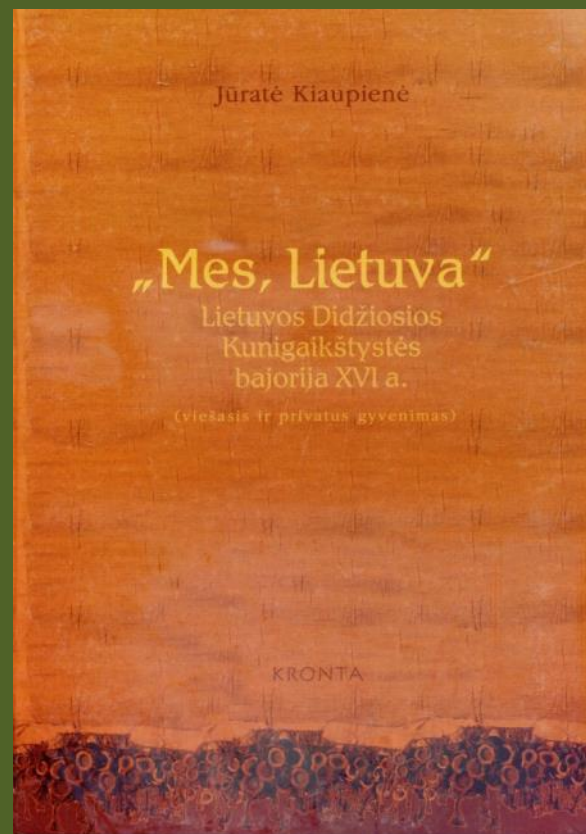
Непокупний 194

IB194667

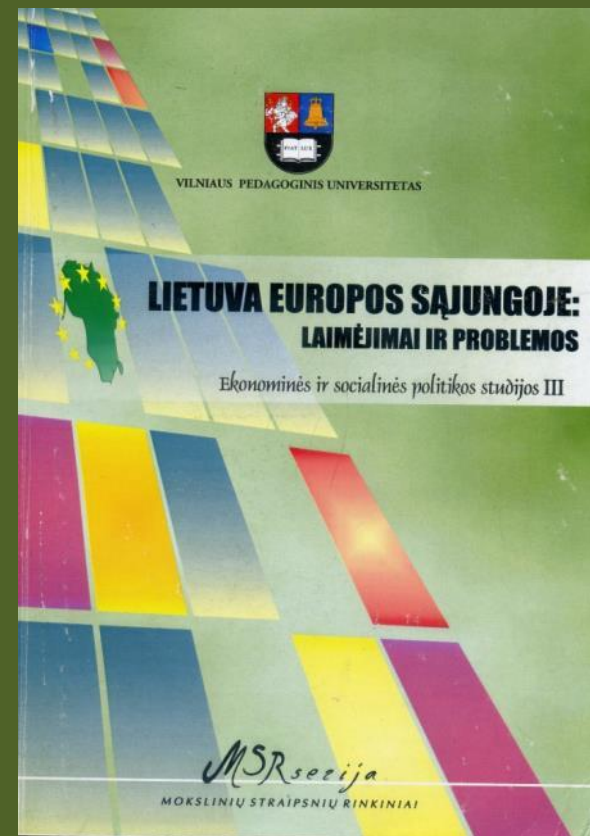
IB204105

IB211869

IB211882

IB219866

**MAŽOJI LIETUVA
LIETUVININKŲ KOVOS**

IB221575

JUDITH LEWONIG

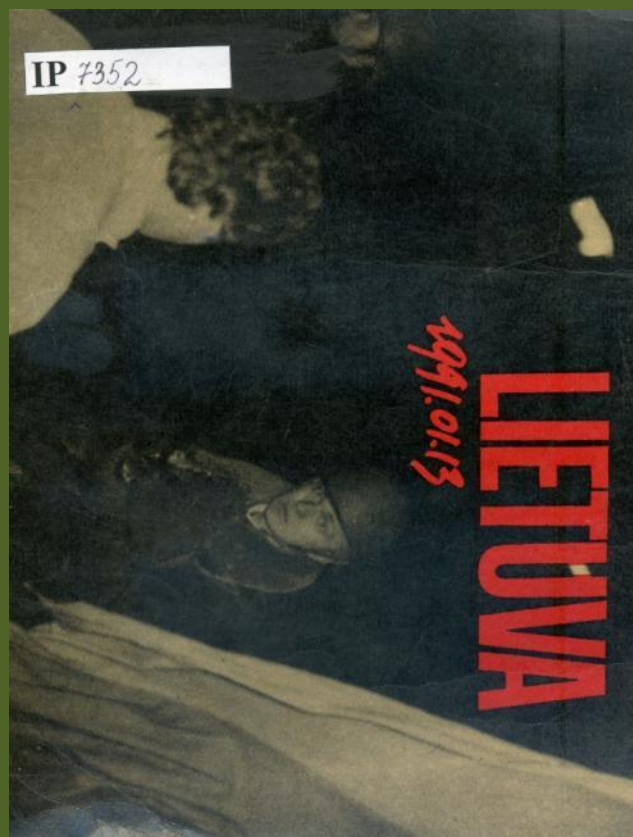
**ÖSTERREICH
UND
LITAUEN**

2500 Jahre Beziehungsgeschichte
Eine chronologische Übersicht

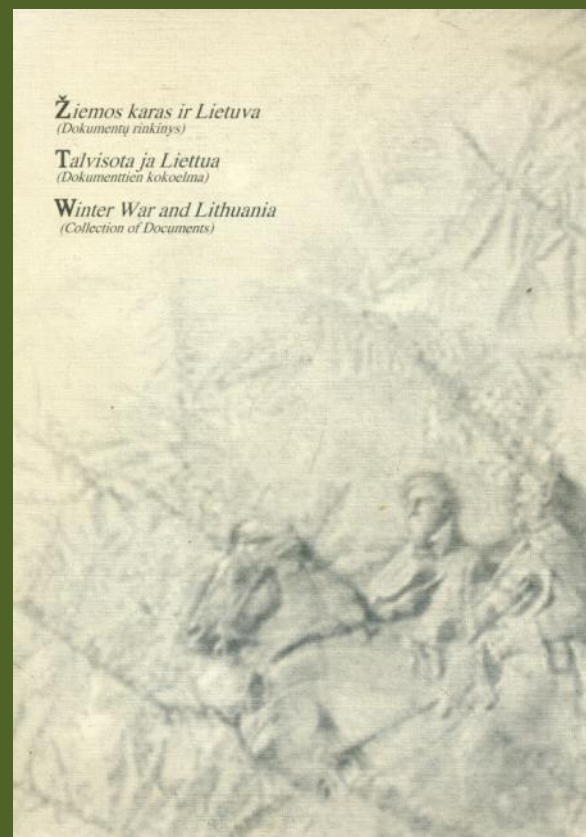
**LIETUVA
IR
AUSTRIJA**

2500 metų santykių istorija
Chronologinė apžvalga

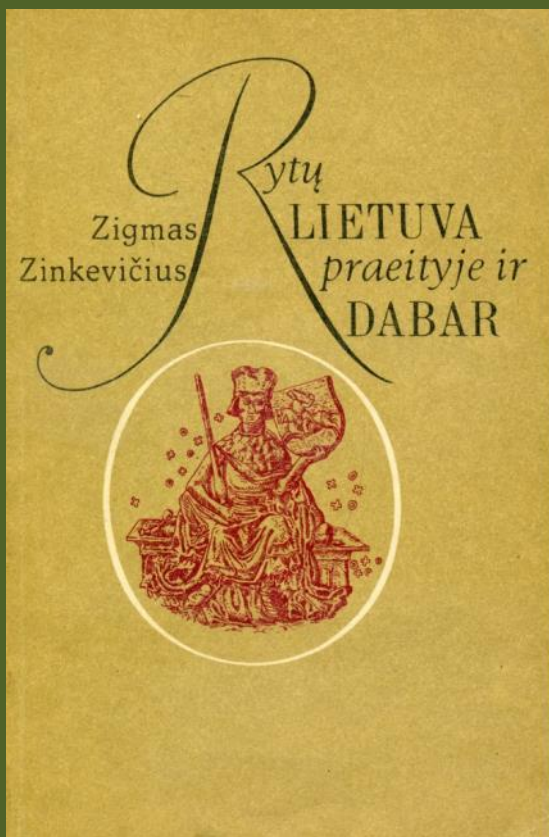
IP7352

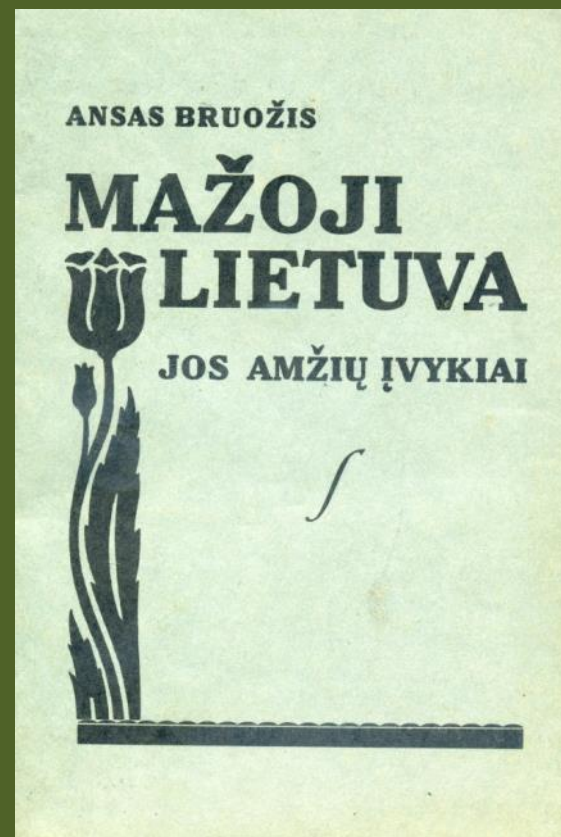
Непокупний93072

Непокупний 158

Непокупний439

Статути Великого князівства Литовського

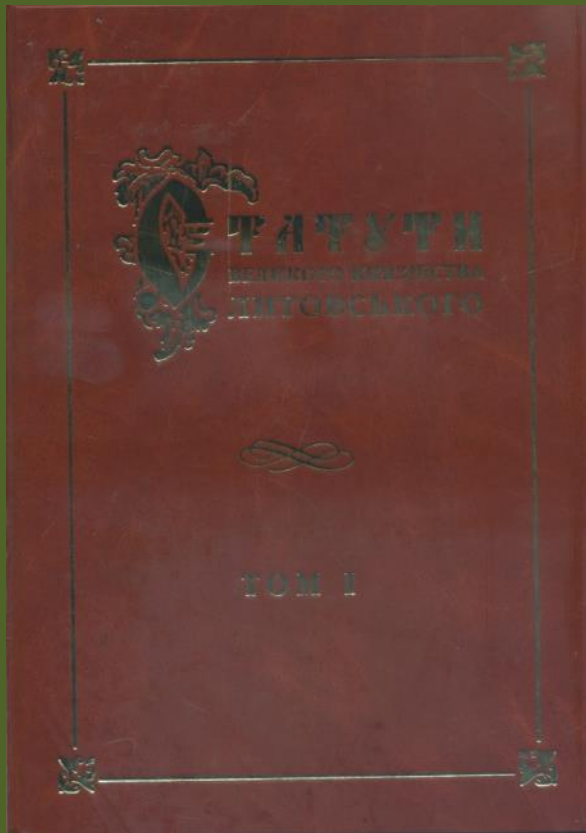
CO26259

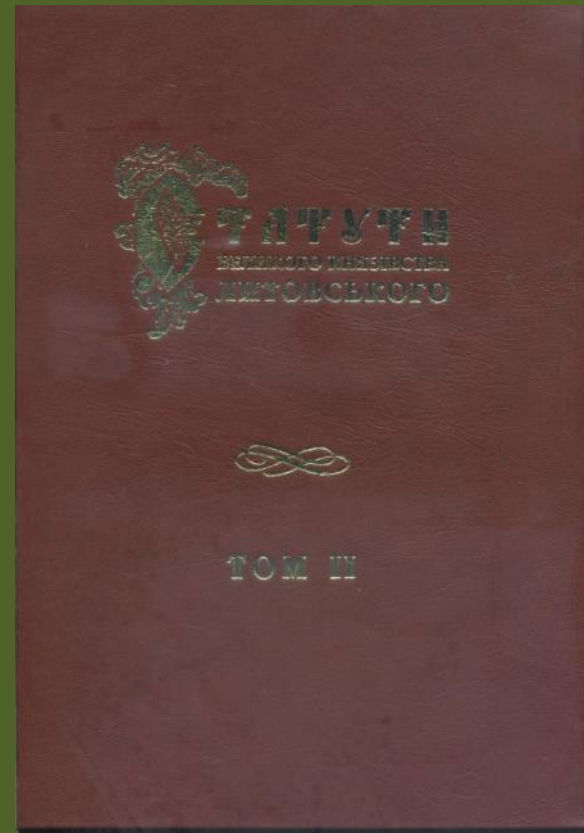
- Статути ВКЛ — кодекси права Великого князівства Литовського, що діяли і на інкорпорованих до нього українських землях. Упродовж 16 ст. було видано три статути: 1529 р. (Старий), 1566 р. (Волинський статут) і 1588 р. (Новий).
- Усі вони досить подібні один до одного, тому інколи їх називають трьома редакціями. Найрозробленішим з них є Статут
- 1588 р. — класичний кодекс феодального права, що вміщував норми практично всіх галузей права, в т. ч. державного (конституційного) права, чого не було в законодавчій практиці інших європейських країн.

Статути виникли як правові акти багатонаціональної держави. В них широко використано звичаєве право всіх народів, які жили на її території (зокрема, українського), норми давньоруського, римського, німецького, польського права, сеймові постанови, великокнязівські привілеї, постанови повітових сеймиків, Судебник Казимира 1468 р., відповідна місцева судова практика, норми церковного права. Кодекси увібрали основні положення адміністративного, цивільного, земельного, кримінального, процесуального, і сімейного права Литви, Польщі, України тощо.

В348677/1

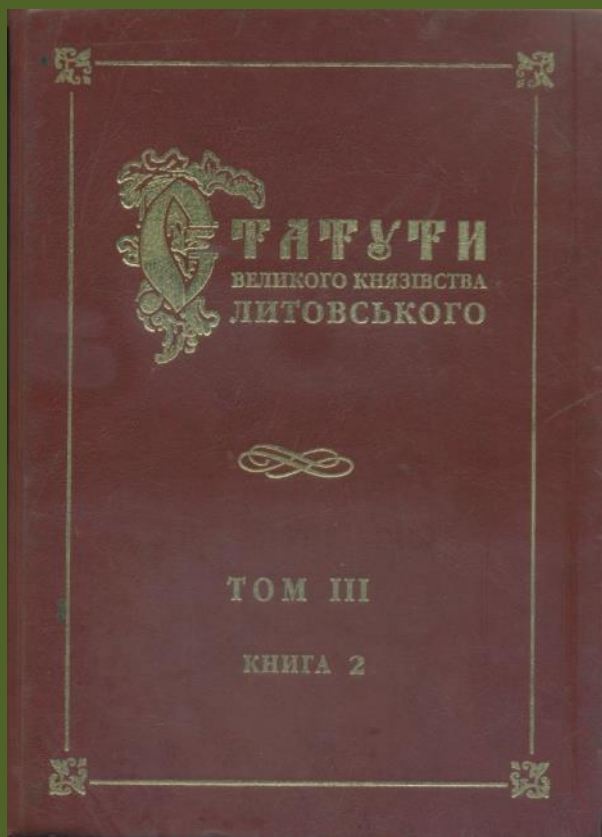
В348677/2

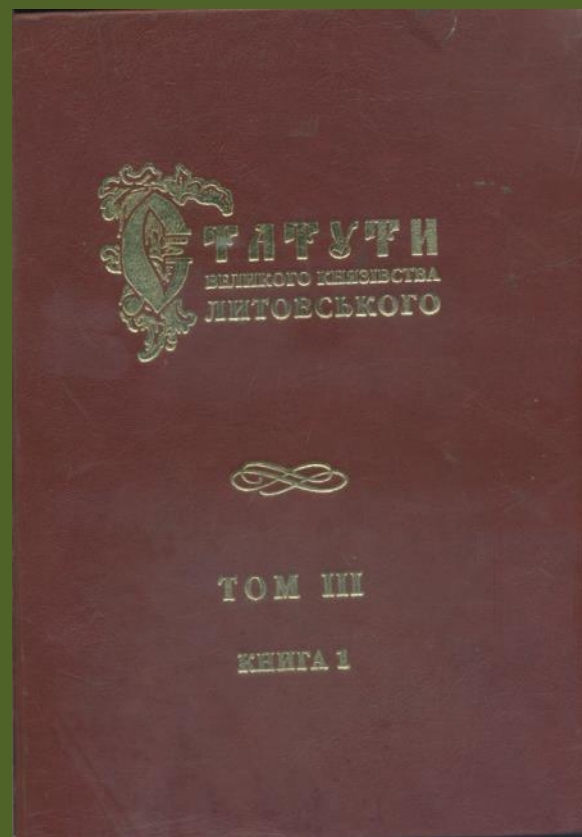

У Статутах ВКЛ вперше вирішено ряд складних теоретичних і практичних завдань та опрацьовано систему і структуру розміщення прав, норм залежно від їх змісту, вміщено типові та узагальнюючі норми, додано докладну редакцію кожного артикулу (статті); запроваджено багато нових прав, норм, які відображають тогочасні товарно-грошові відносини. Укладачі Статутів виробили свою систему кодифікації на основі таких нових принципів: суверенність держави (всупереч середньовіч. космополітизму), єдність права, пріоритет писаного права.

V348677/3.2

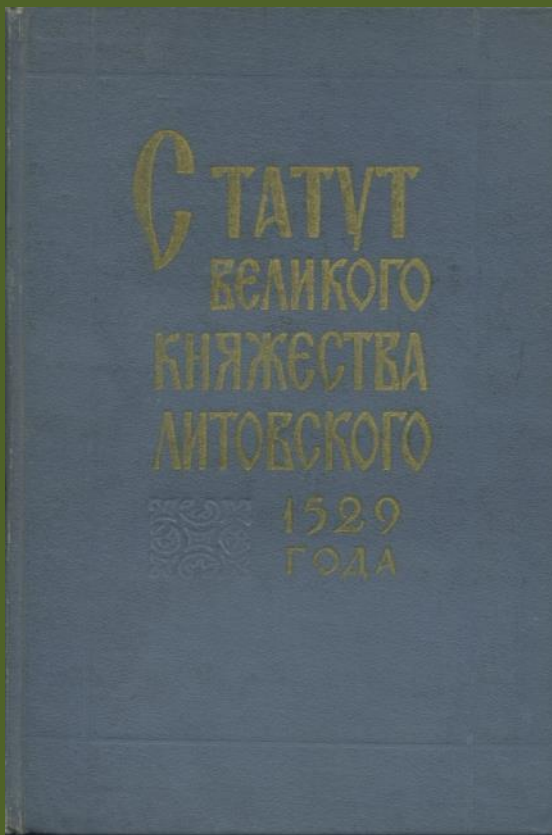

V348673.1

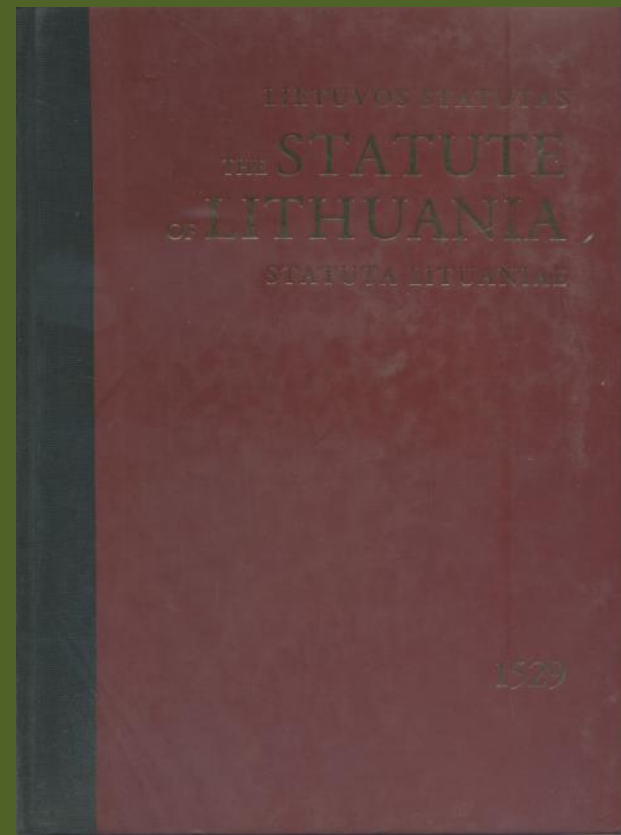

Статут 1529 р. (243 артикули в 13 розділах) ще зберігав перевагу магнатів, закріплюючи за ними провідну політичну роль та особливу юрисдикцію. Видання першого загальнодержавного кодексу стало початком обмеження свавілля великих магнатів щодо шляхти. У Статуті 1529 р. закріплено умови, необхідні для зарахування до шляхетського стану, в результаті чого деякі категорії населення було виключено з нього.

Непокупний ВА312

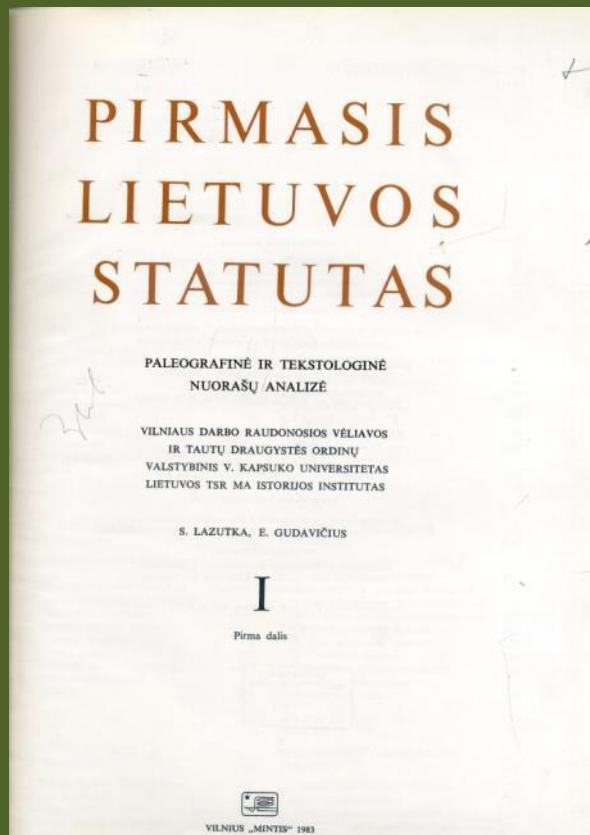

Непокупний В429

Згідно з Статутом 1566 р. (367 артикулів у 14 розділах), здійснено адміністративно-судову реформу в державі. Було встановлено загальну підсудність усієї шляхти т. з. статутним судам (земським, гродським і підкоморським), поділено державу на повіті і запроваджено обов'язкову присутність шляхти на повітових сеймиках. До вального сейму включено, поряд з вищою палатою (пани-рада), представників рядової шляхти — повітових послів.

C9724/1

C9964/1

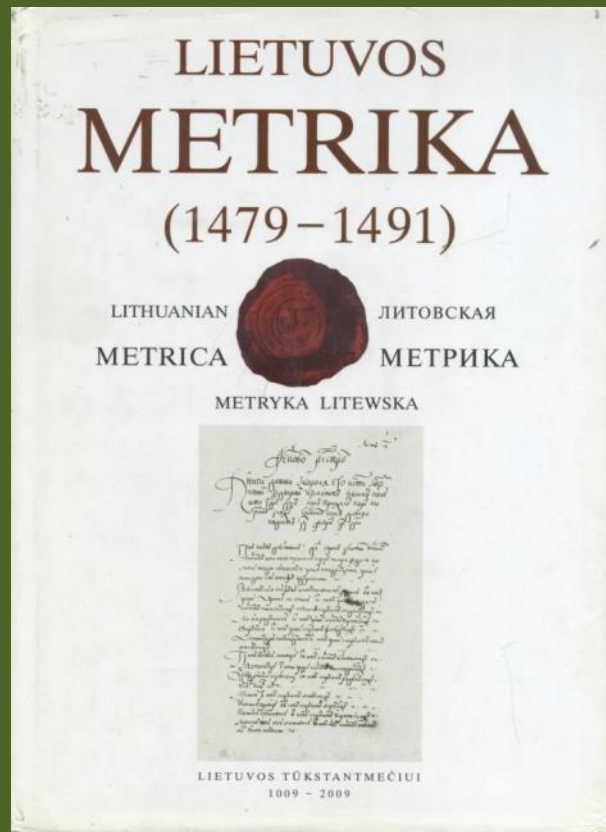

Статут 1588 р. (488 артикулів у 14 розділах) оформив створення єдиного стану залежного селянства. Кримінальні статті Статуту були спрямовані на захист рухомої та нерухомої феодальної власності (передусім, земельної).

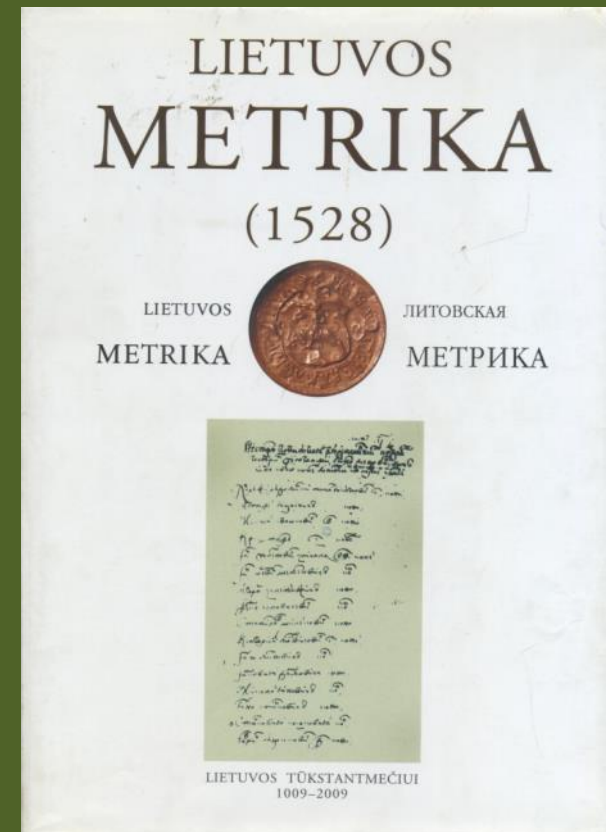
Земельне право охороняло монополію земельної власності шляхти Великого князівства Литовського насамперед від посягань з боку польських магнатів.

Третій Статут 1588 р. закріпив значну державно-політичну самостійність Великого князівства Литовського.

C9964/4

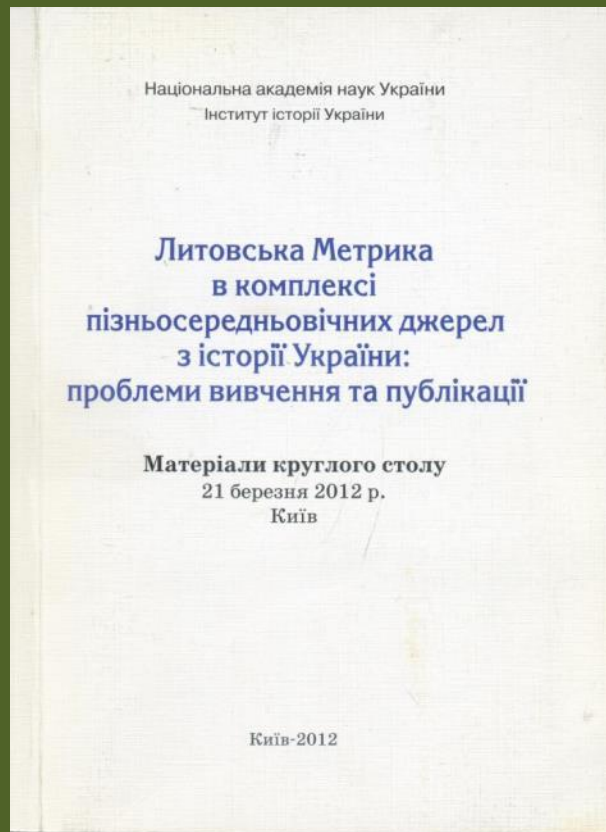

C9967/523

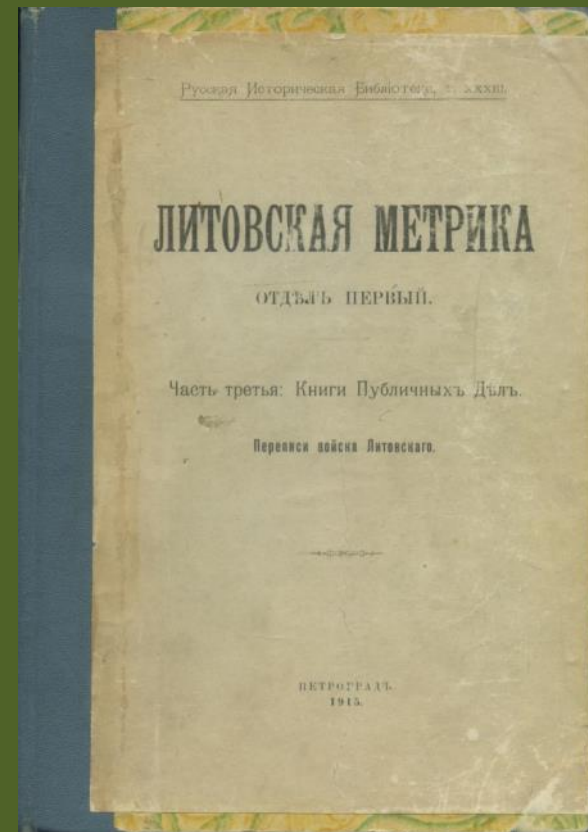

Права, норми, викладені в Статутах ВКЛ, становили своєрідну феодальну конституцію, в якій уперше визначено основи суспільного і державного ладу, структуру, порядок утворення і повноваження деяких органів державного управління і суду, правове становище станів і соціальних груп населення. Проголошувалося, що всі особи, «і вбогі, і багаті», повинні судитися за нормами, викладеними в Статутах ВКЛ. Статути відображали еволюцію політичного устрою Литовсько-Руської держави, від магнатської монархії до шляхетської, в зв'язку з посиленням економічної і політичної ролі дрібної та середньої шляхти.

ВА759125

В24047/3

Литовська мова та література

Перші писемні пам'ятки литовської мови з'явилися досить пізно, у XVI столітті, проте навіть сучасна литовська є вельми архаїчною (особливо у сфері іменного відмінювання).

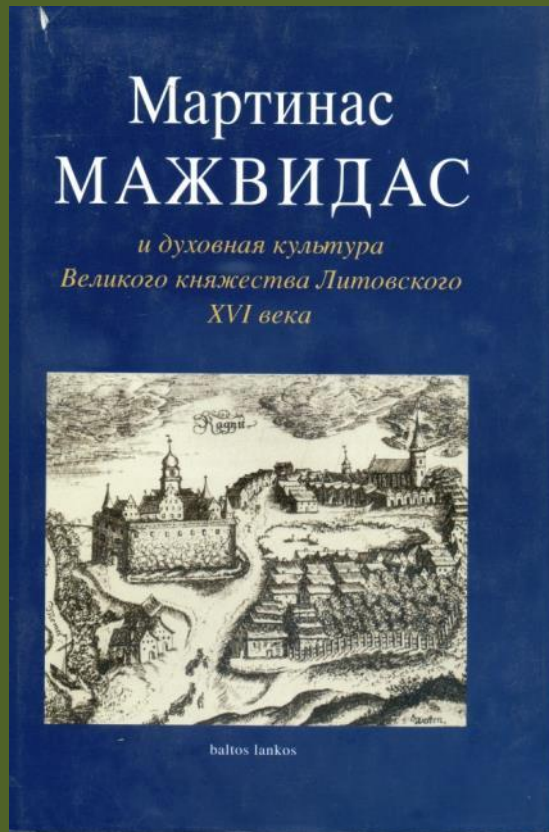
Найраніша писемна пам'ятка литовської мови датується 1503—1515 рр. Написана від руки молитва на останній сторінці книги «Tractatus sacerdotalis», Страсбург

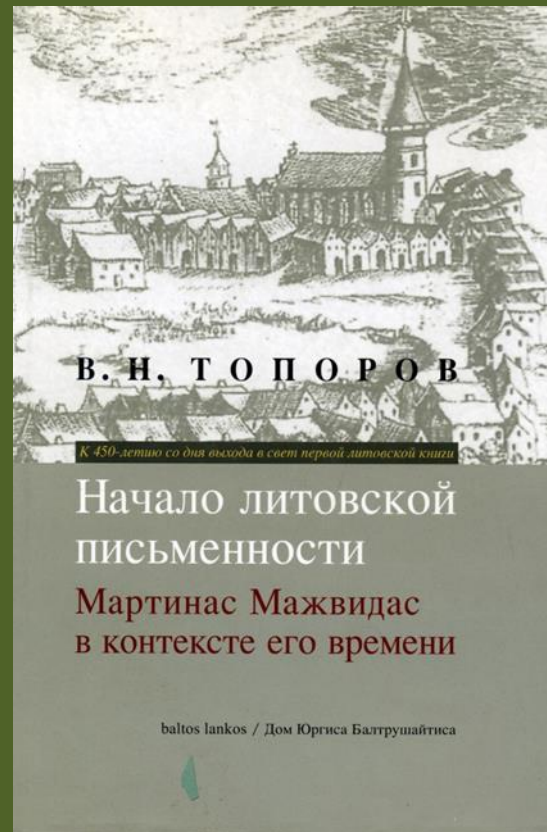
Титульний лист катехізису Мартінаса Мажвідаса, першої книги литовською мовою, 1547 рік

Писемність на литовській мові почалася з книг релігійного змісту. Перша литовська книга — «Катехізис» (1547) Мартінаса Мажвідаса (бл. 1510–1563), пастора в Рагніт (нині Німан в Калінінградській області). Видана в Кенігсберзі книга містила, крім катехізису, віршовану передмову литовською мовою, одинадцять церковних піснеспівів з нотами і перший литовський буквар.

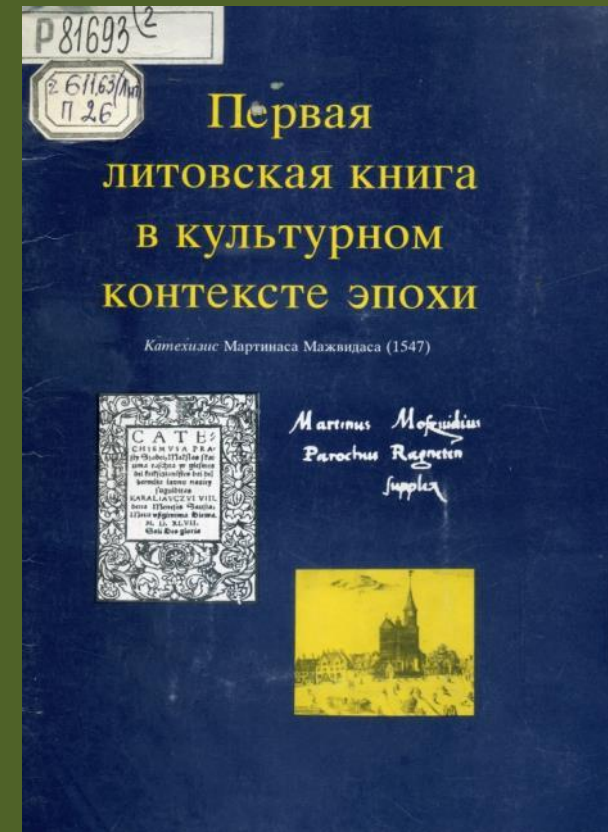
BA6055823

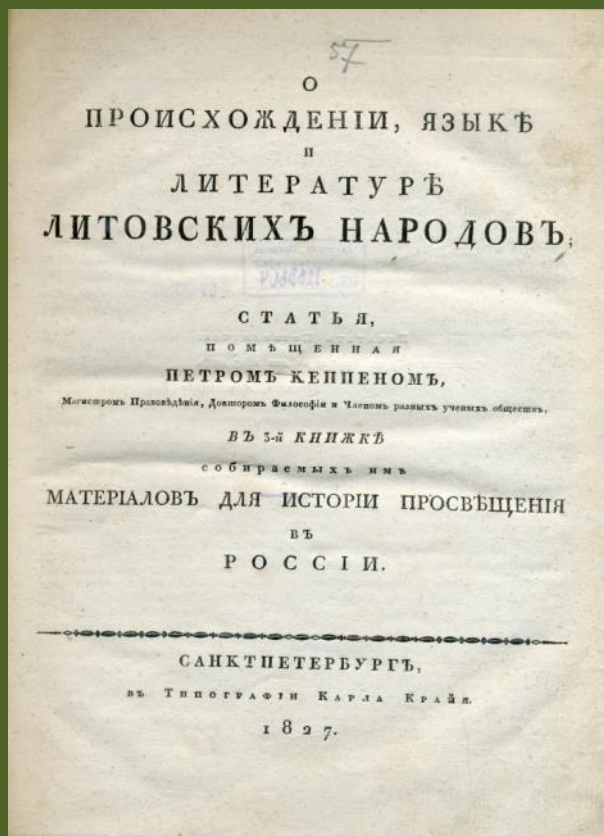
BA612173

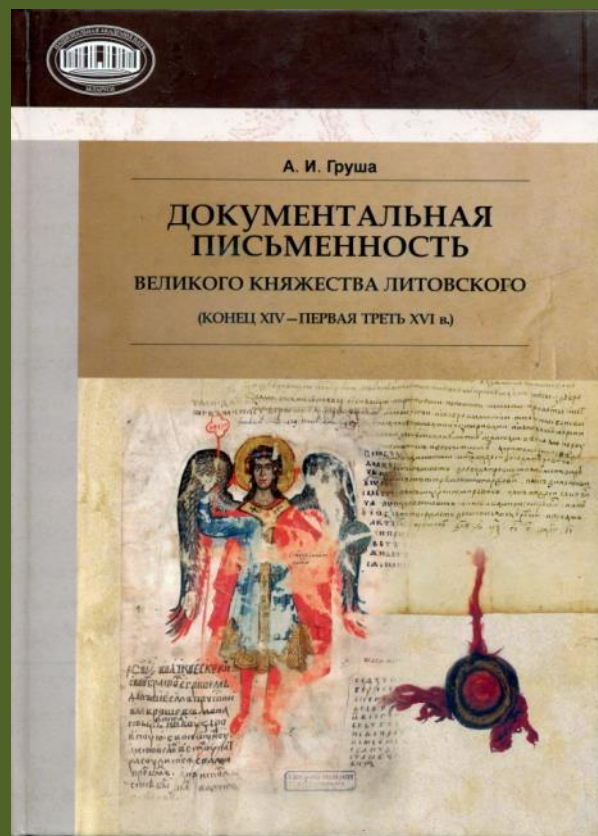
P81693

BO1339

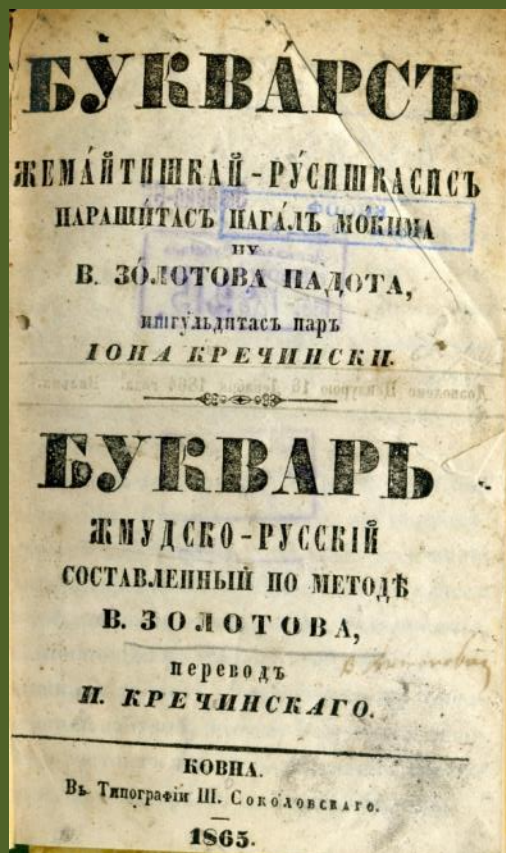
BC59535

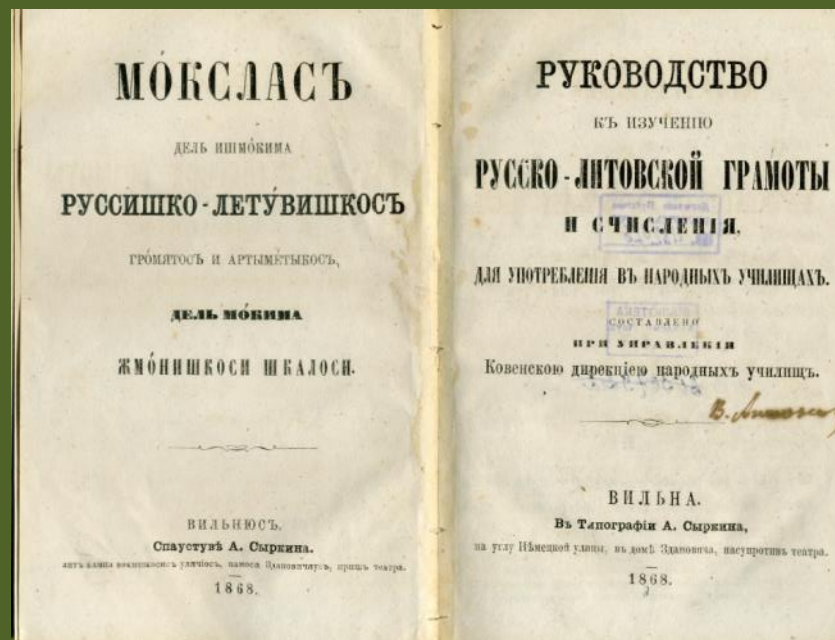

Мажвідас видав переклади духовних пісень і молитов. Підготовлений Маждас перший литовський збірник церковних пісень «Пісні християнські» (I ч. — 1566, ч. II — 1570) видав після його смерті Балтрамеюс Вілентас, кенігсбергський пастор. Збірник містив 130 духовних піснеспівів і псалмів, перекладених з польської, латинської та німецької мов. Перший повний литовський переклад Біблії виконав між 1579 і 1590 Йонас Бреткунас (1536–1602).

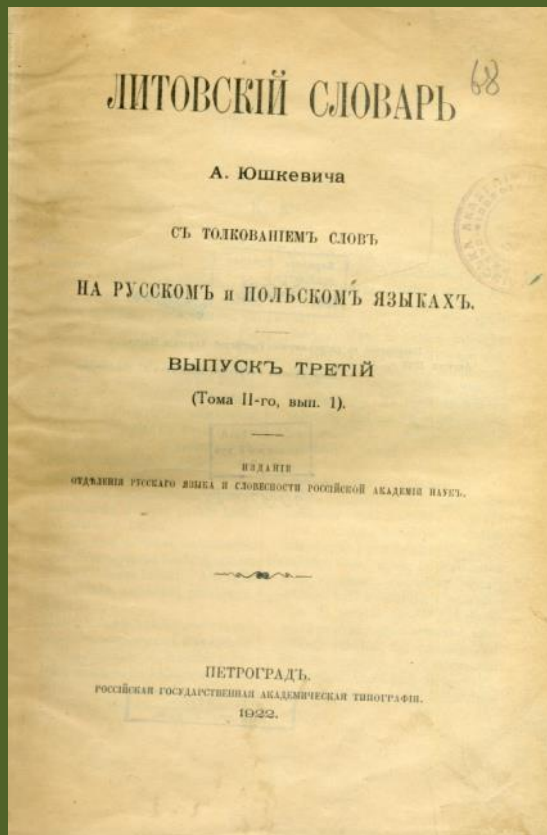
AO48032

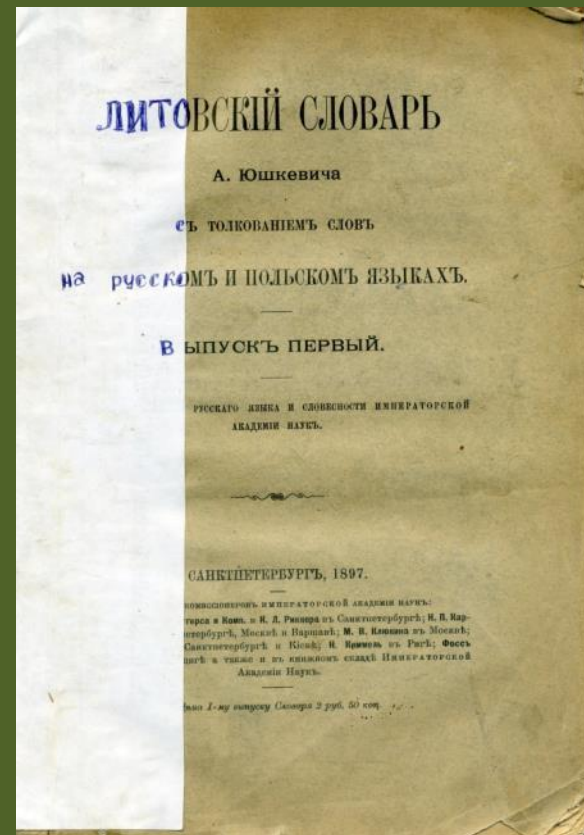
AO307922

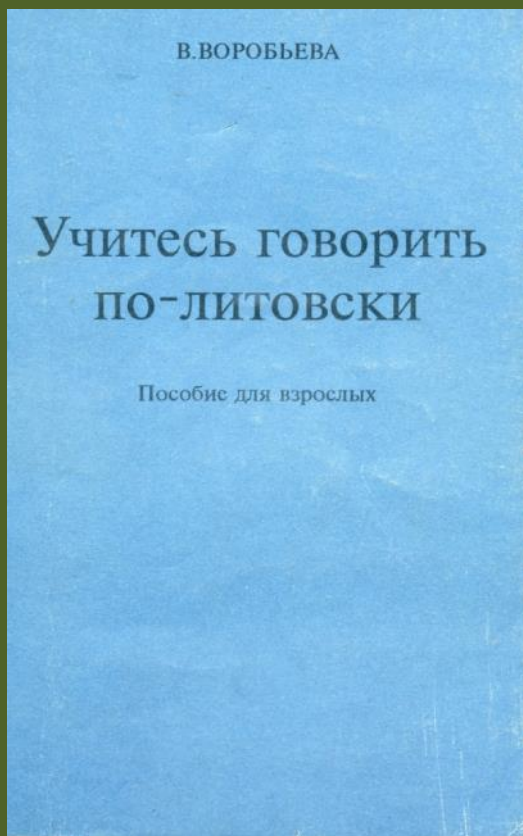
B21567

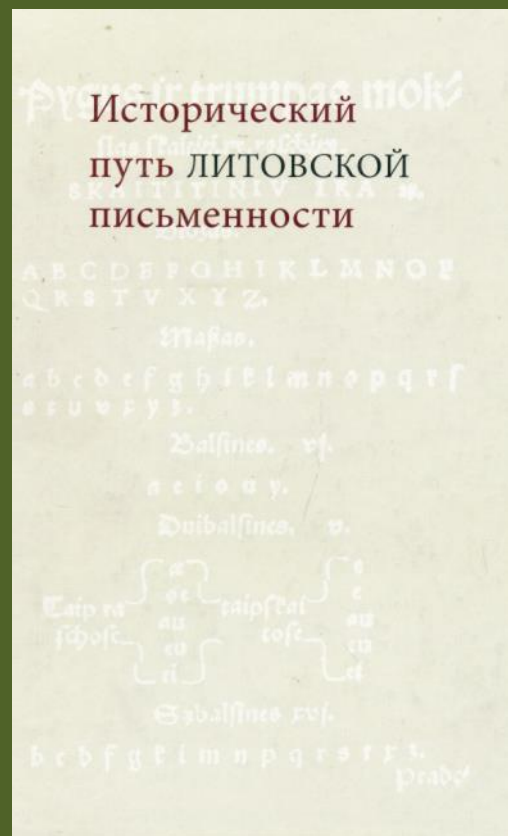
BO96024

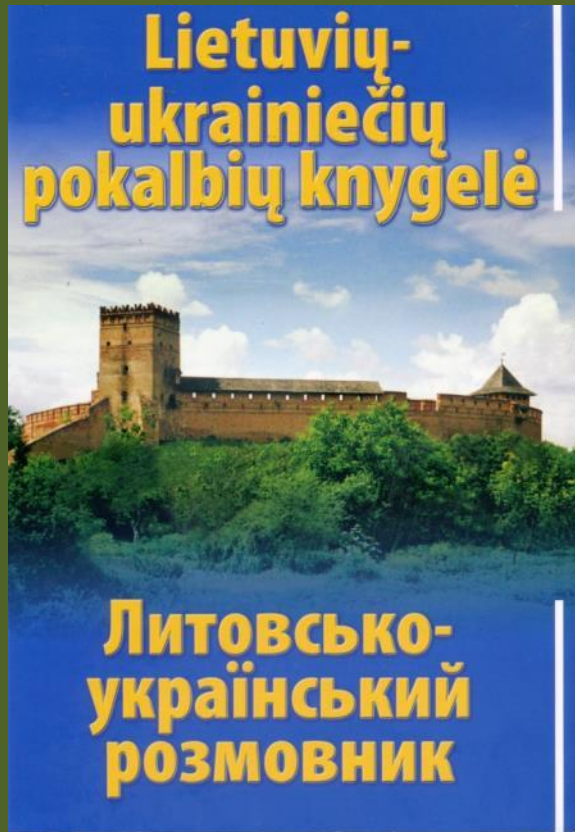
BA586355

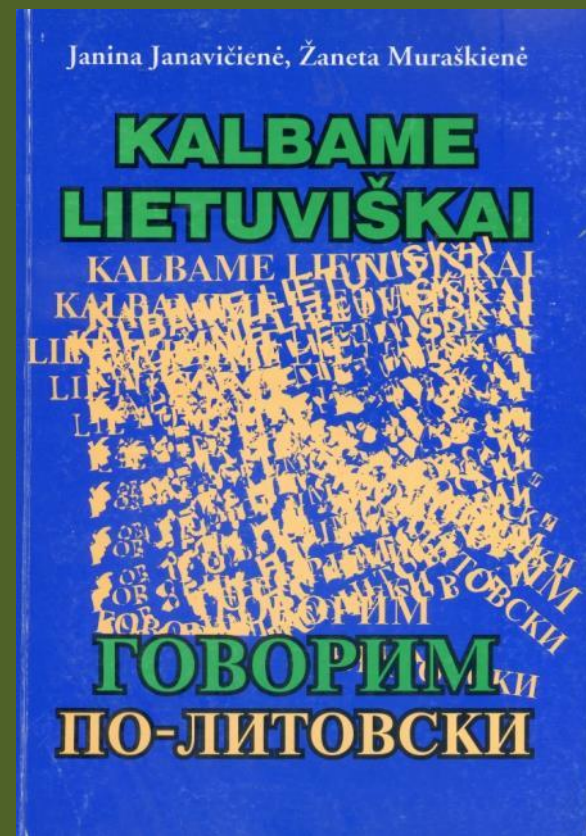
BA684449

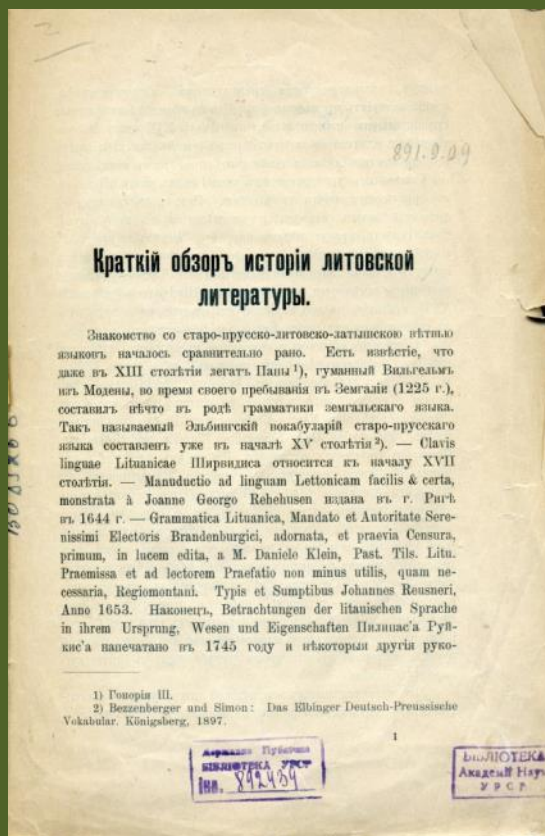
BA718518

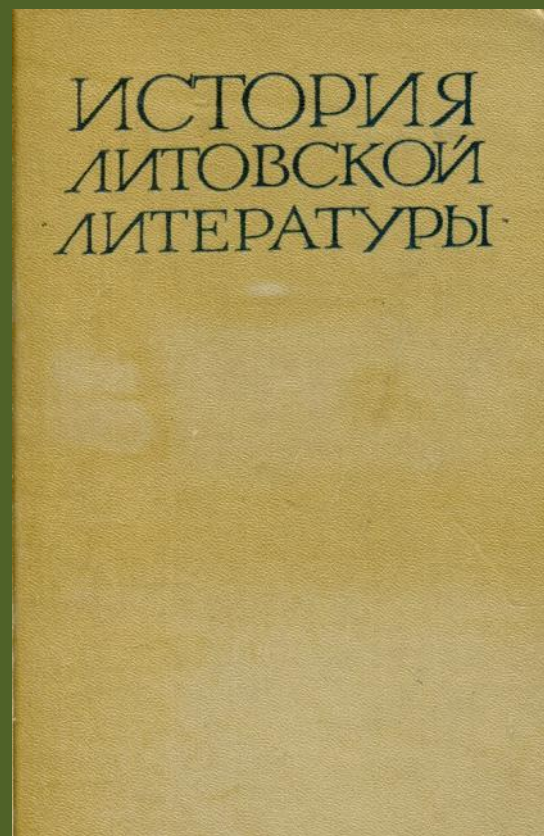
CO25417

BO85266

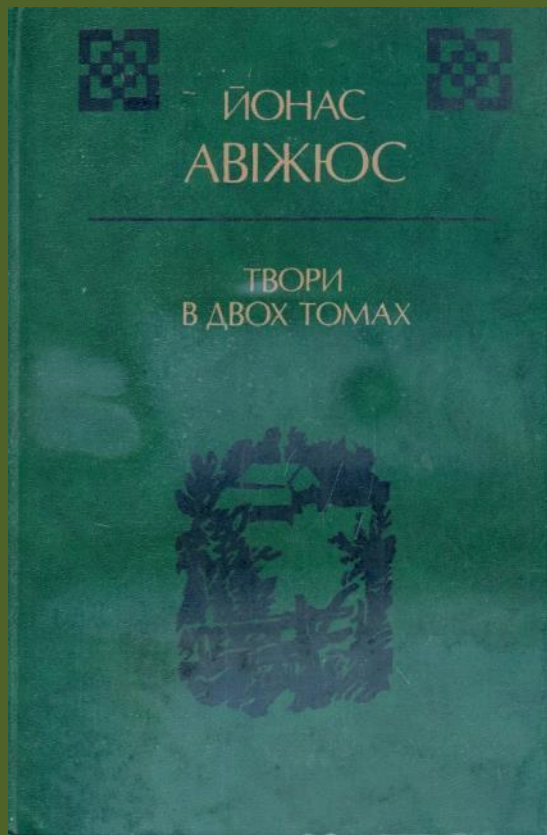

BA308878

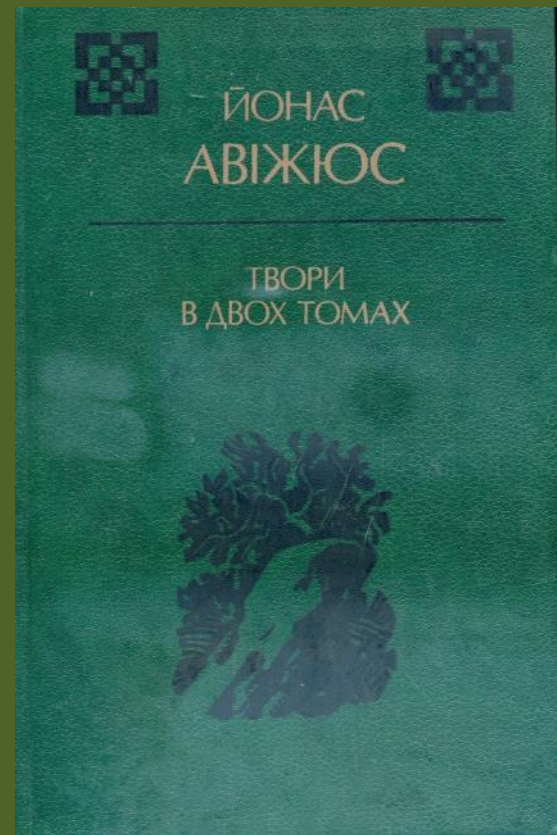

Переклади українською мовою творів литовських авторів

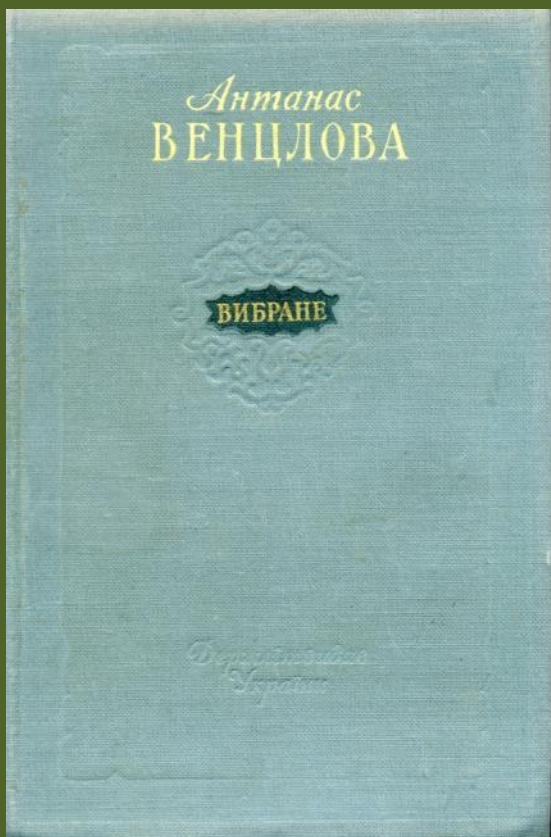
В335534/1

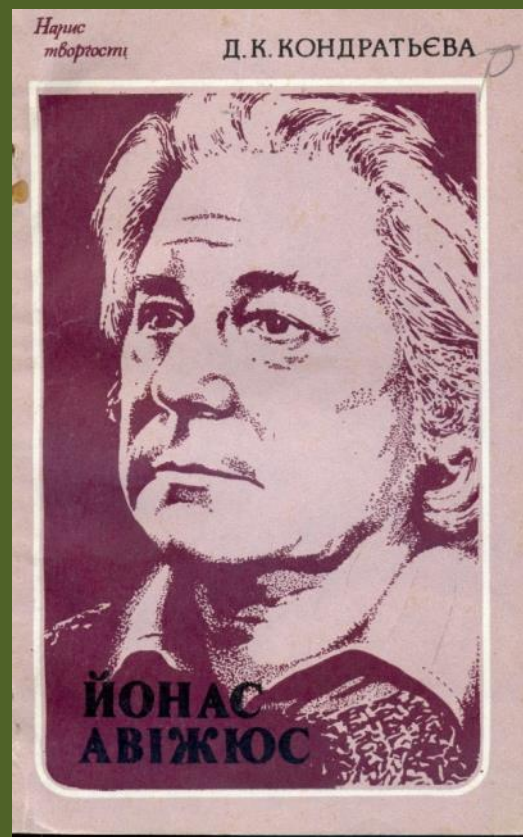
В335534/2

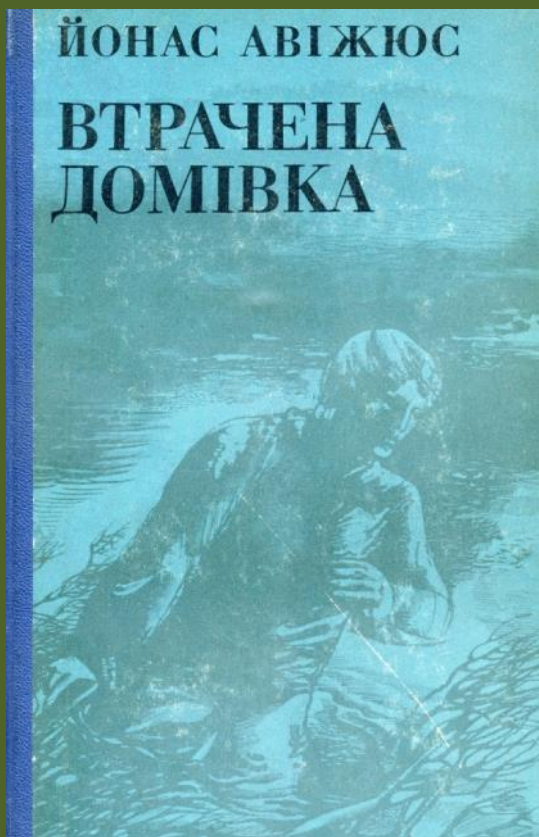
AO261685

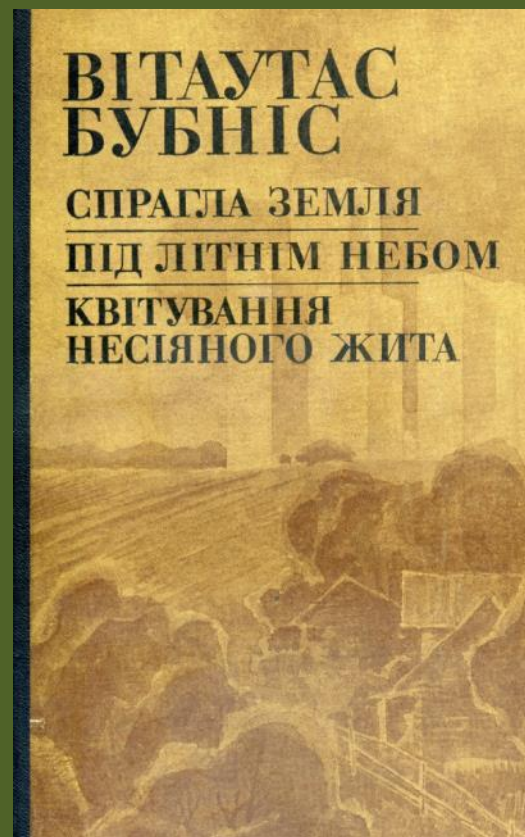
AO261814

BA286139

BA371357

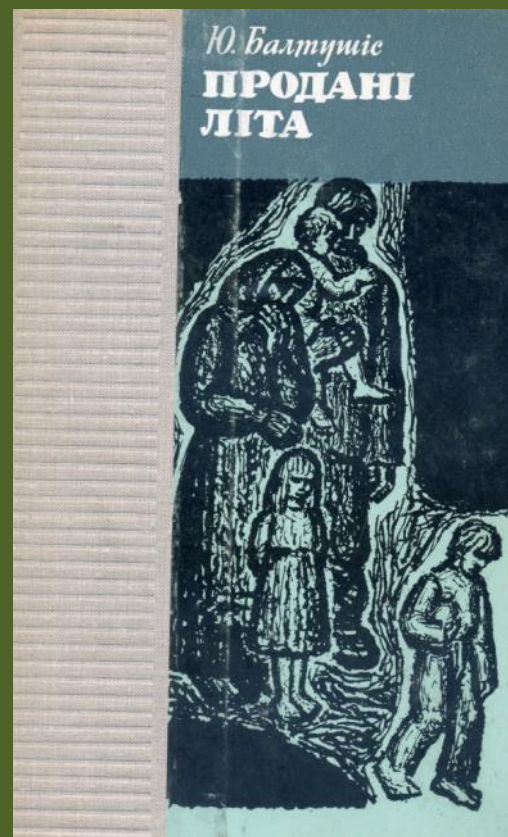

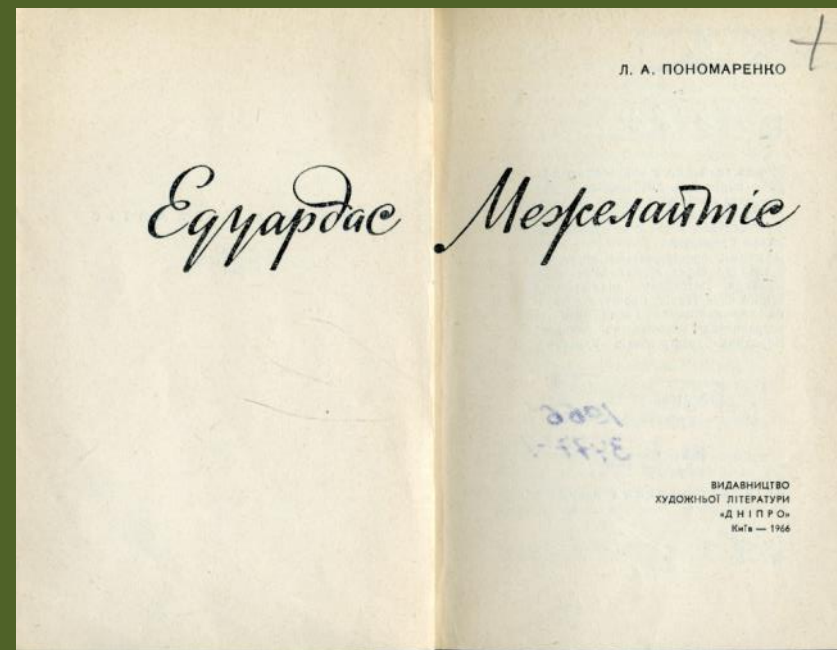
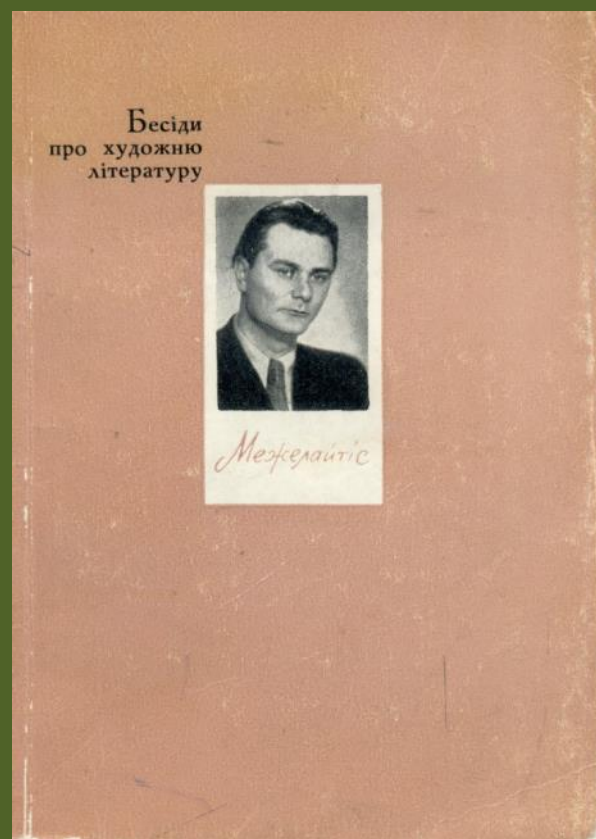
BO412363

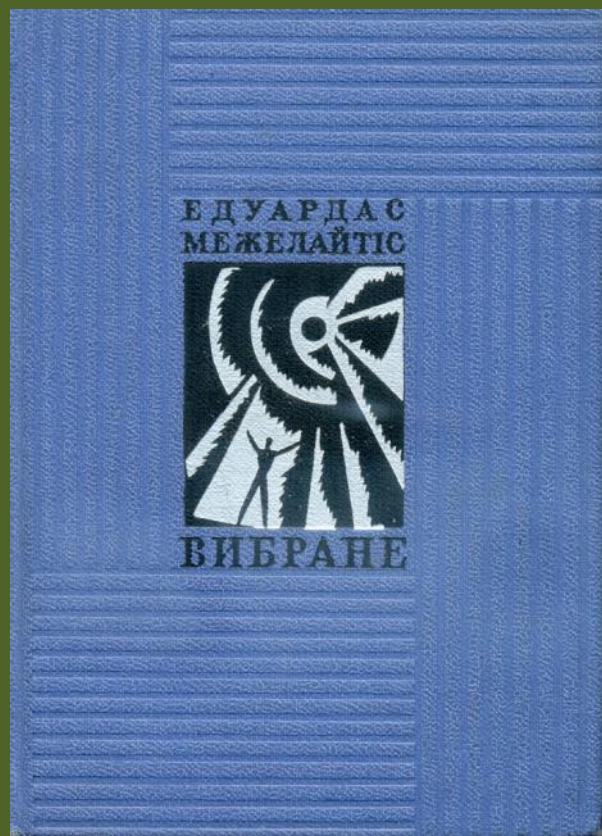
BA190687

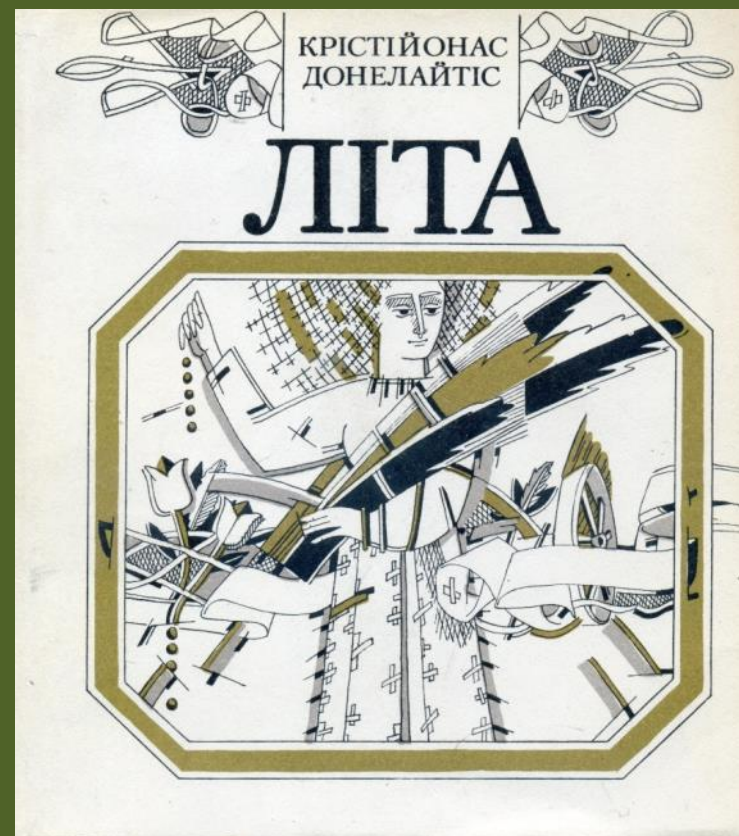
AO176282

AO188132

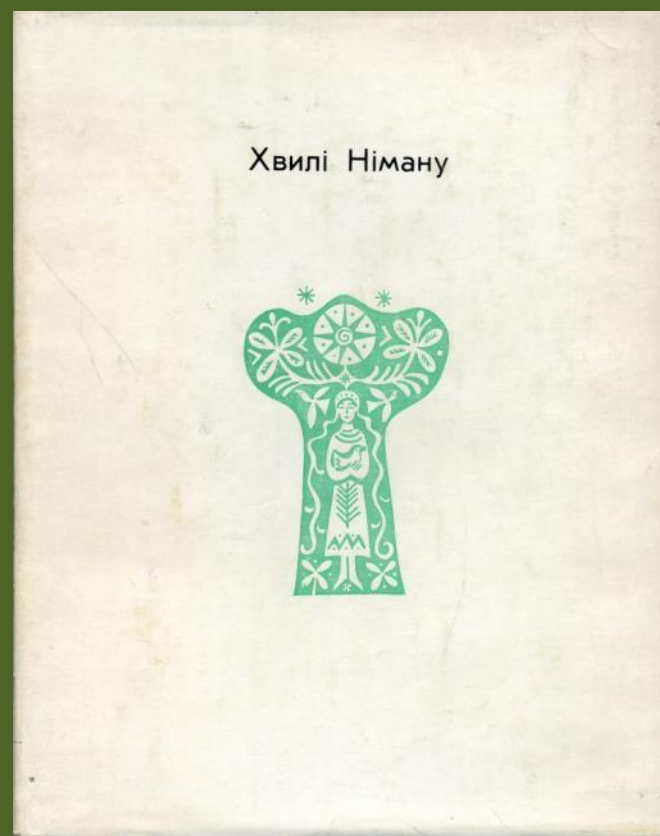
AO251437

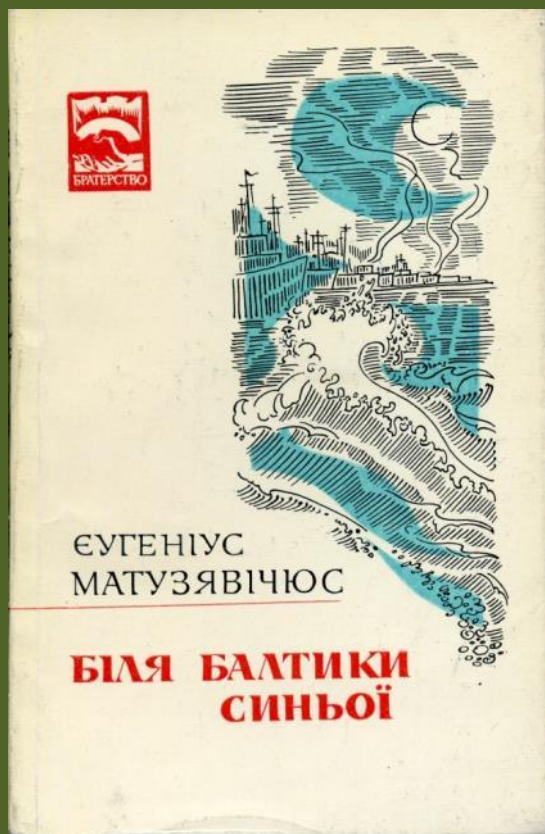
BA421277

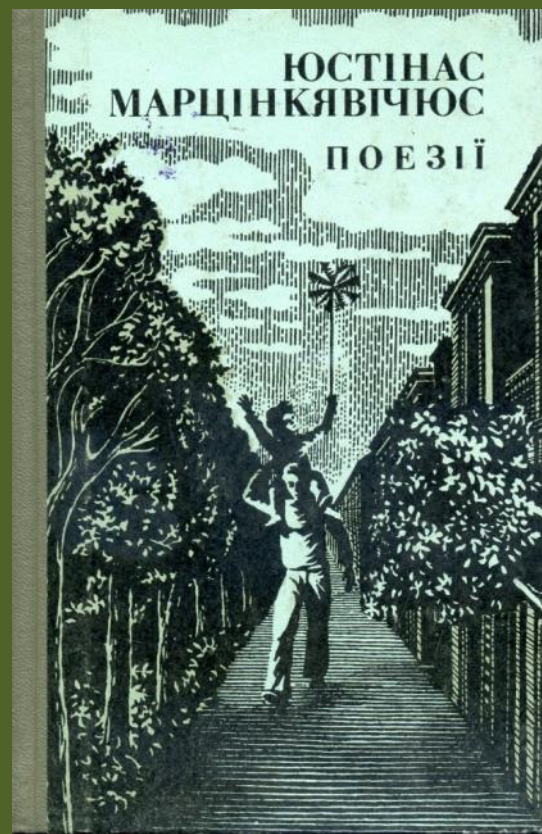
AO206960

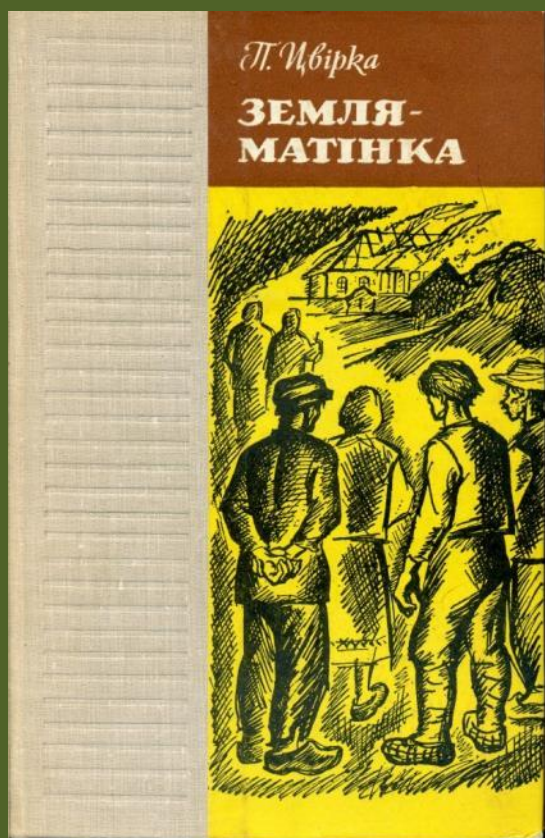
AO215844

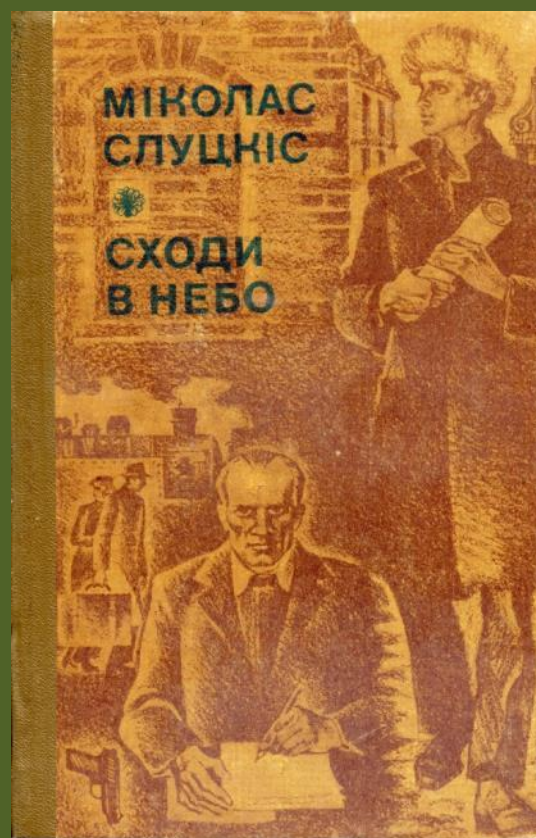
AO228507

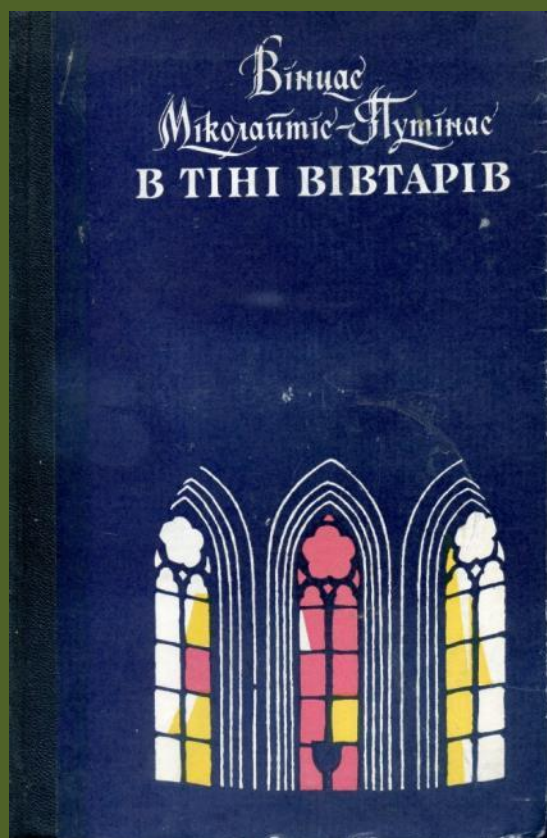
BA84701

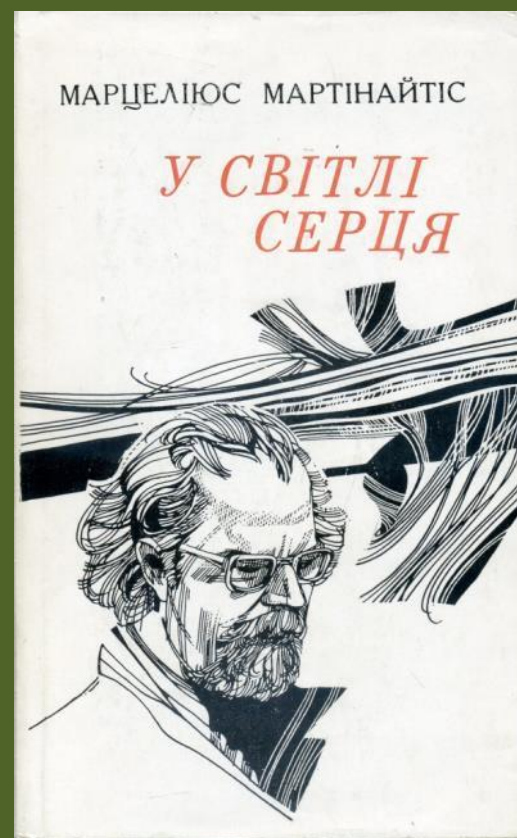
BA224499

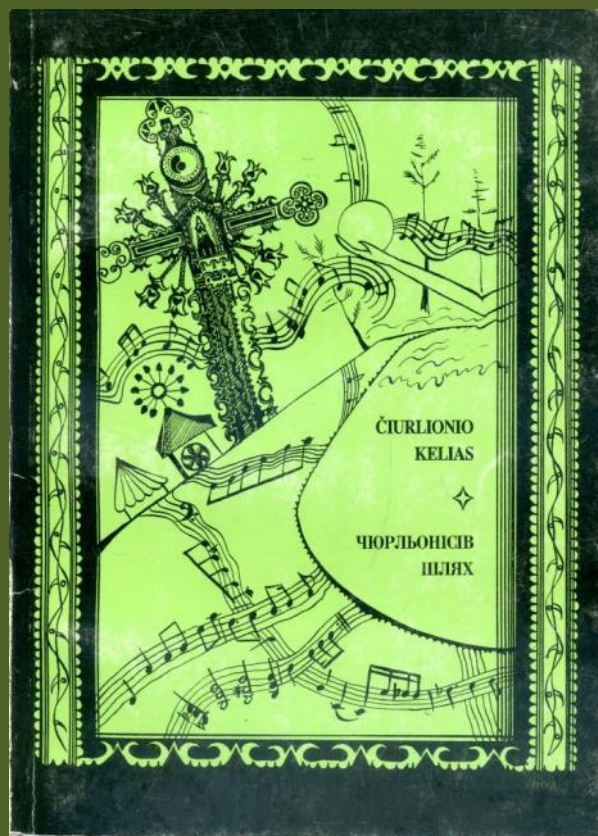
BA423915

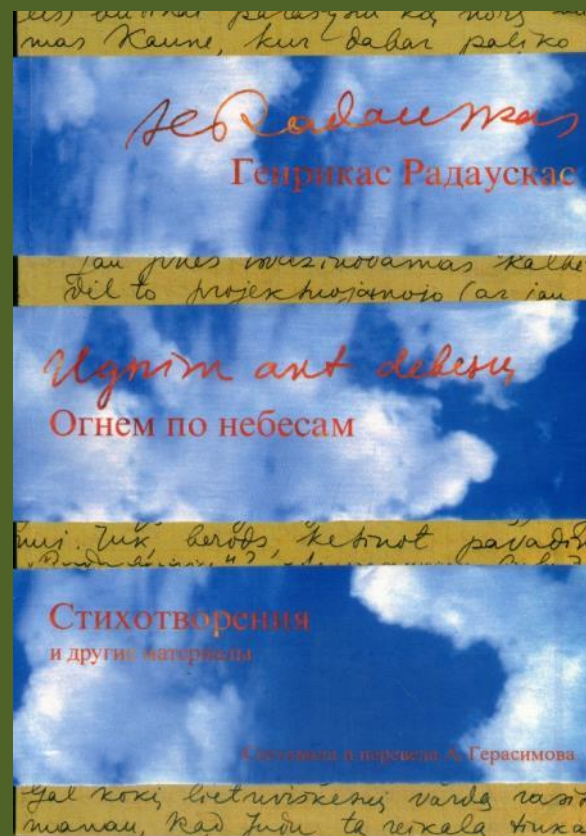
BA432272

BA568605

BA803139

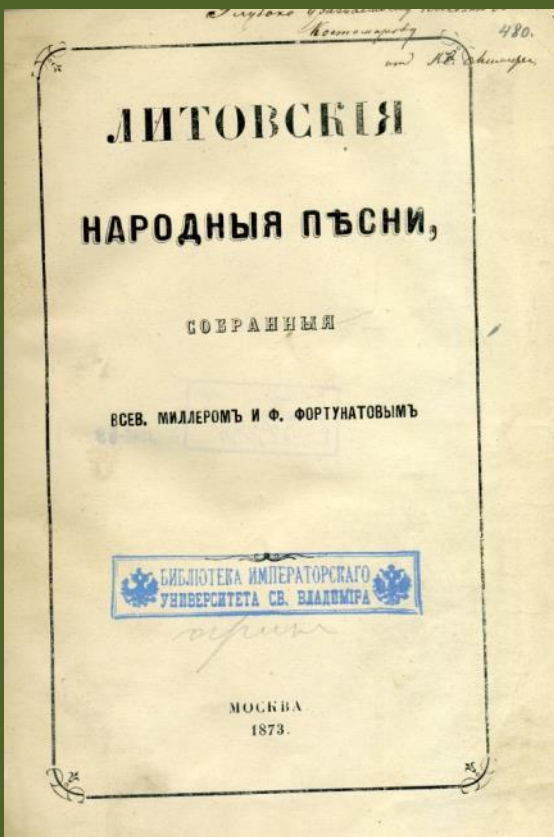
Етнографія і фольклор Литви

BO9642

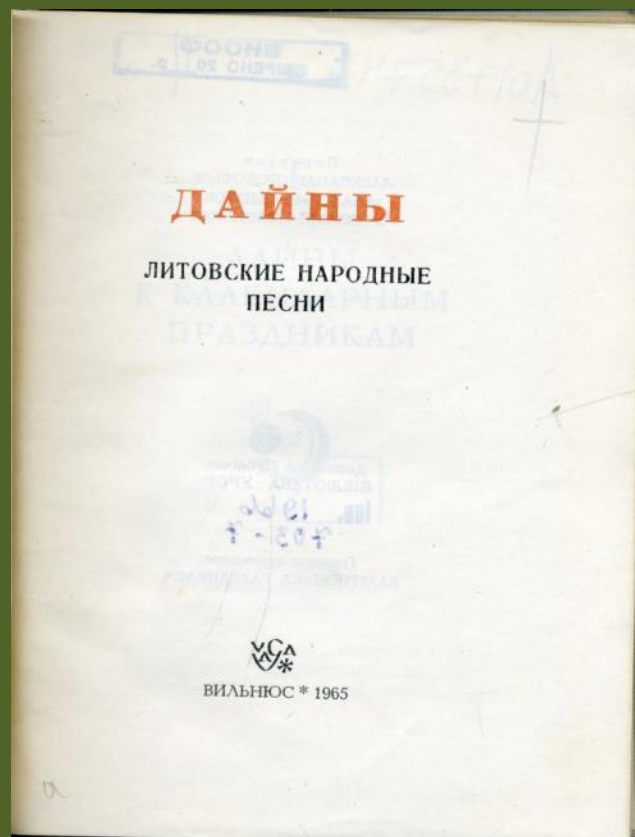

Свято литовської пісні – 2014

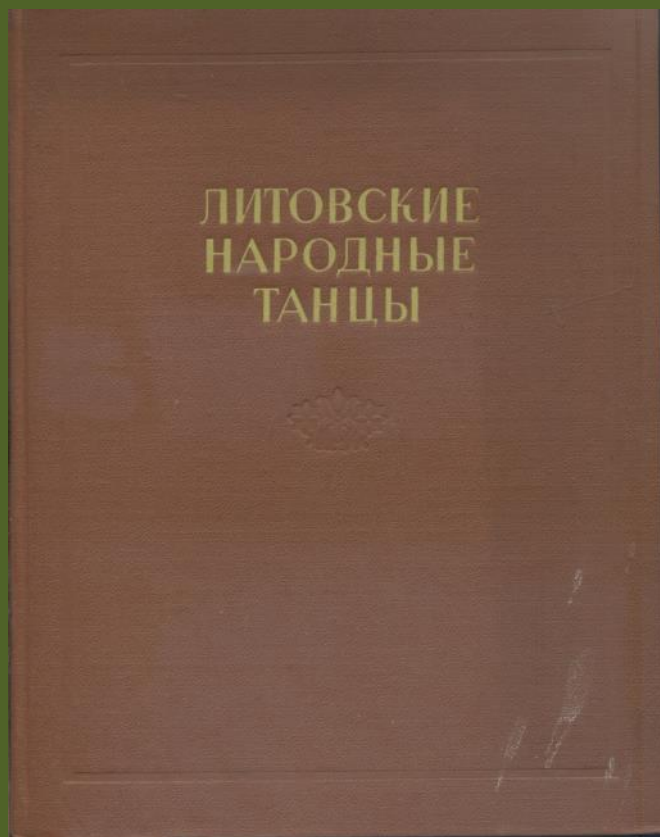
Костомаров 480

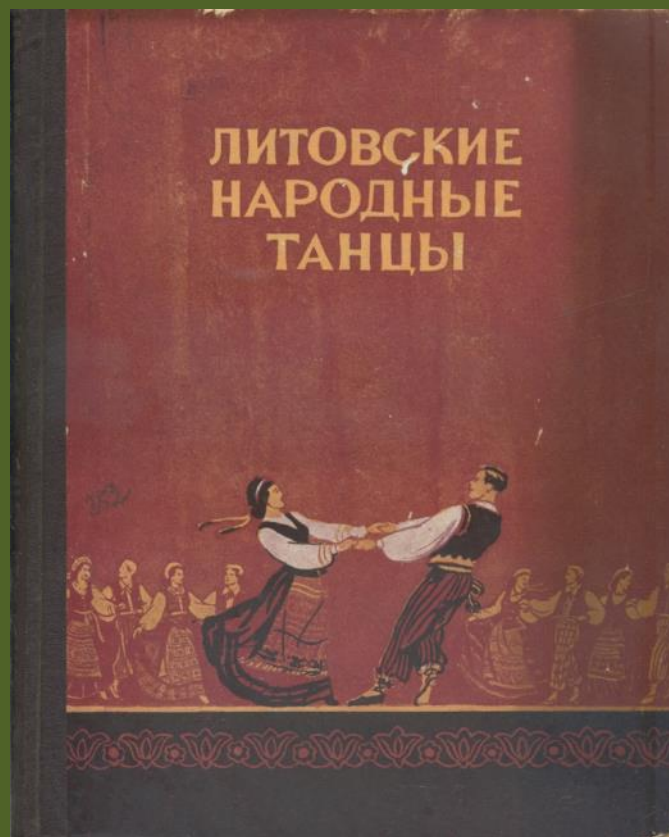
AO173574

BO488821

BO626552

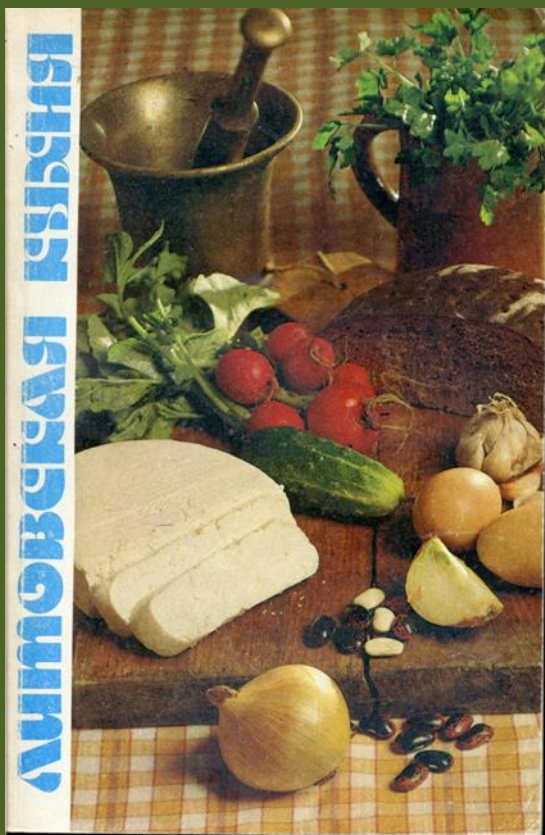

CO20985

Свято литовської пісні – 2014

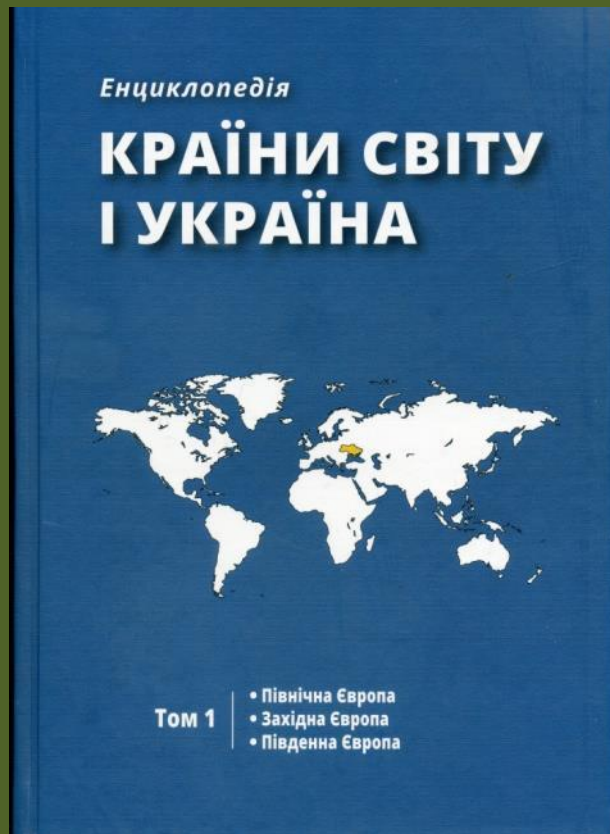
BA546560

Свято литовської пісні – 2014

Литва - Україна

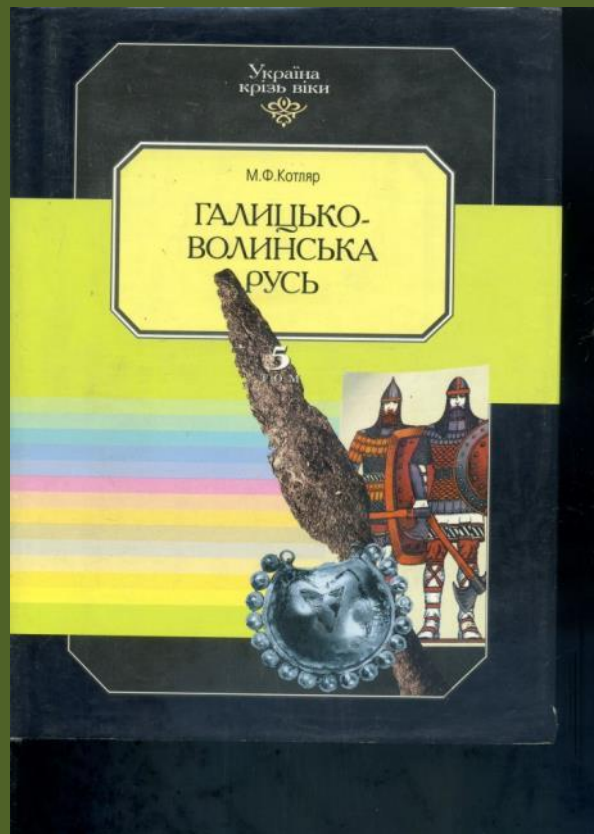
В357064/1

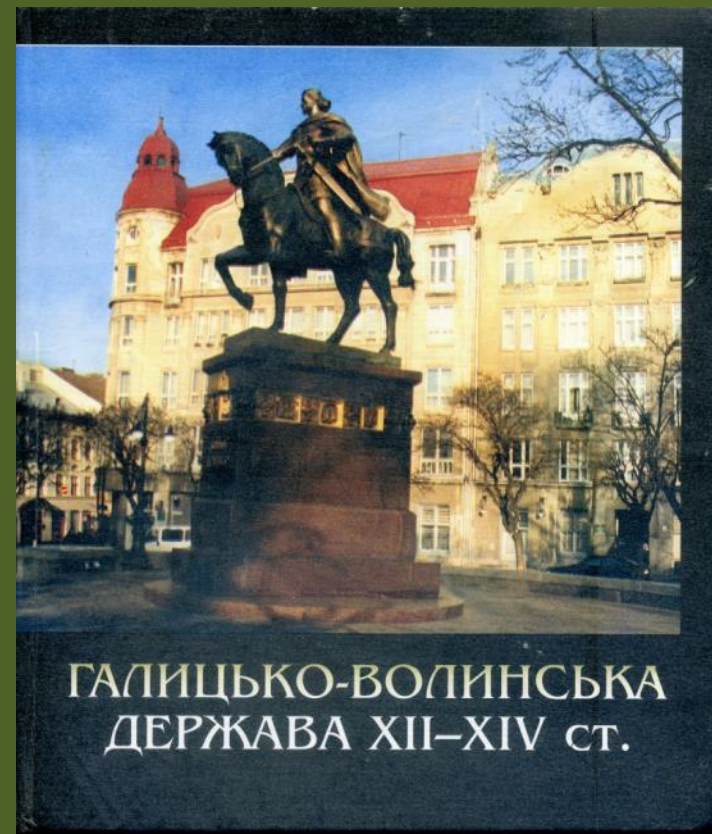
- Історія поєднала Литву та Україну міцними зв'язками – політичними, культурними, освітніми.

У XIV—XV століттях центральні українські князівства увійшли до складу Великого князівства Литовського. Протягом 1569—1795 років Литва і Польща знаходилися у складі однієї спільної держави — Речі Посполитої, у складі якої також перебували і українські землі.

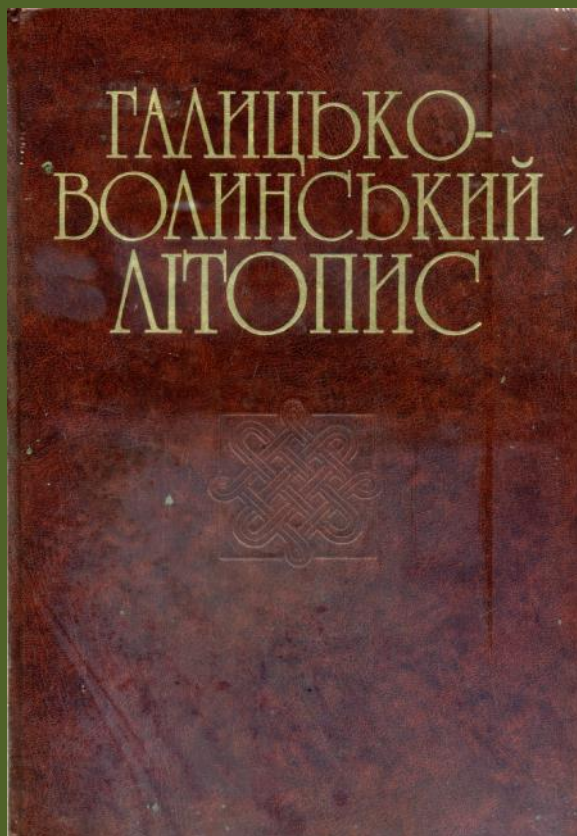
В342481/6

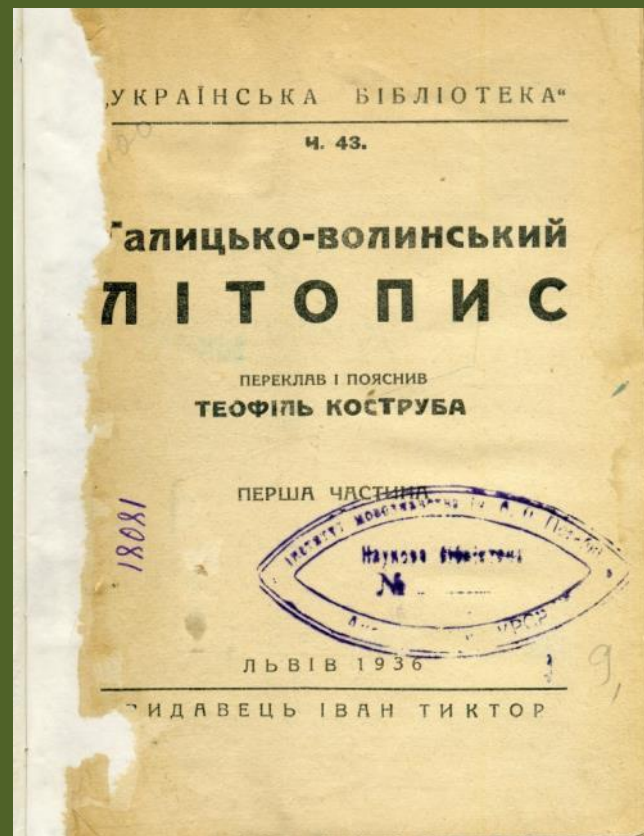
В346637/1

CO25951

A52954

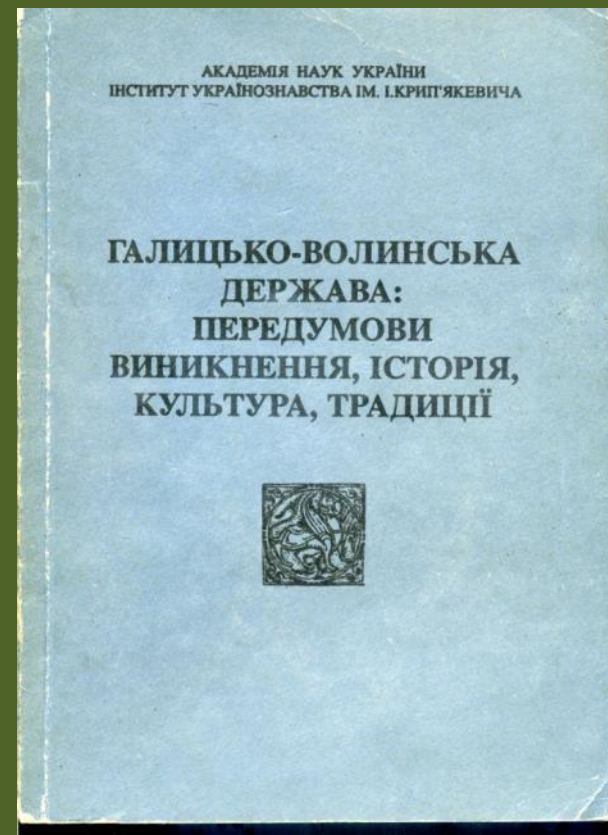

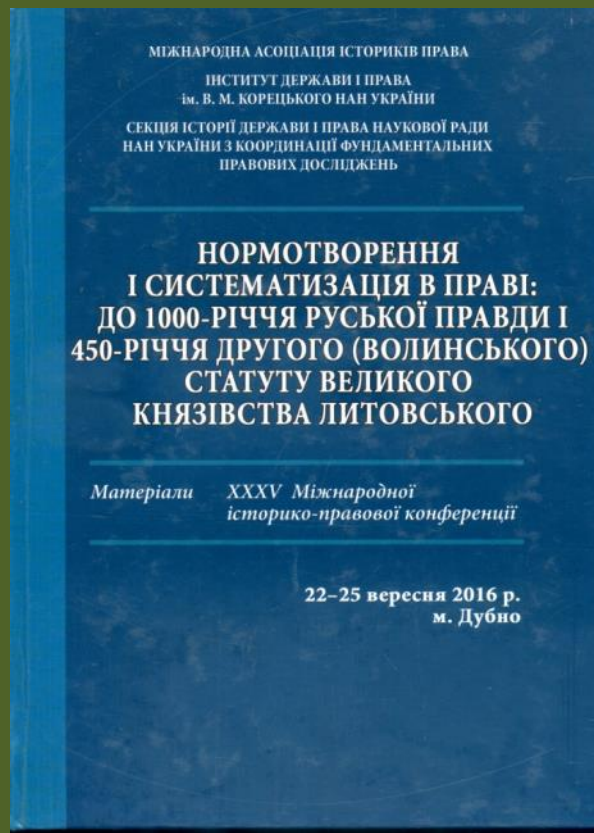
BA586628

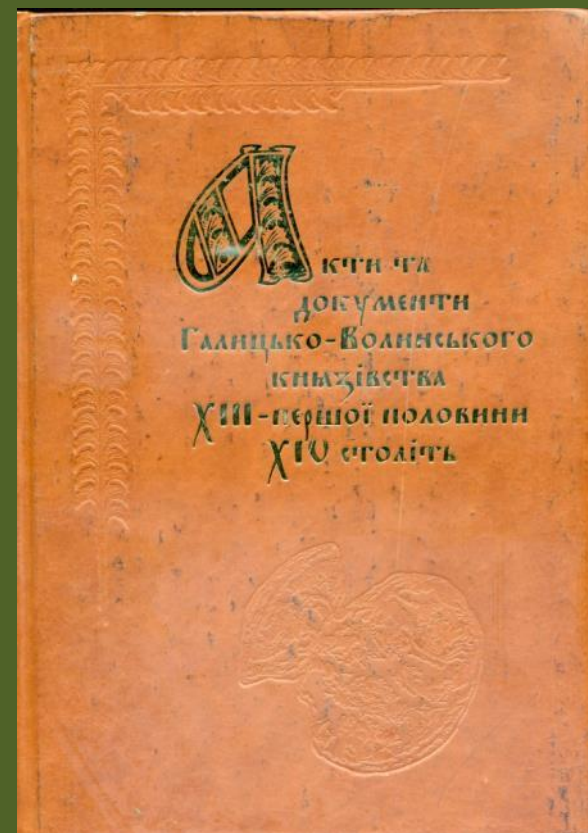
BA595076

BA812530

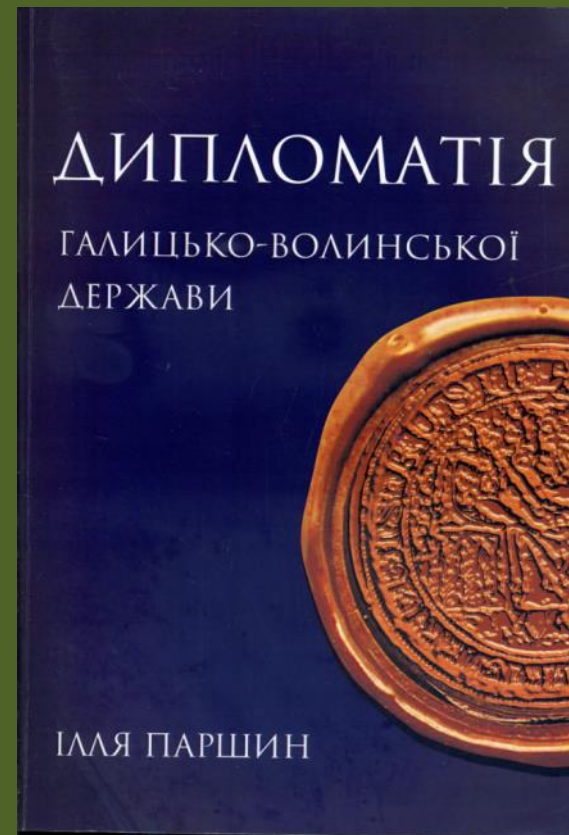
BC42730

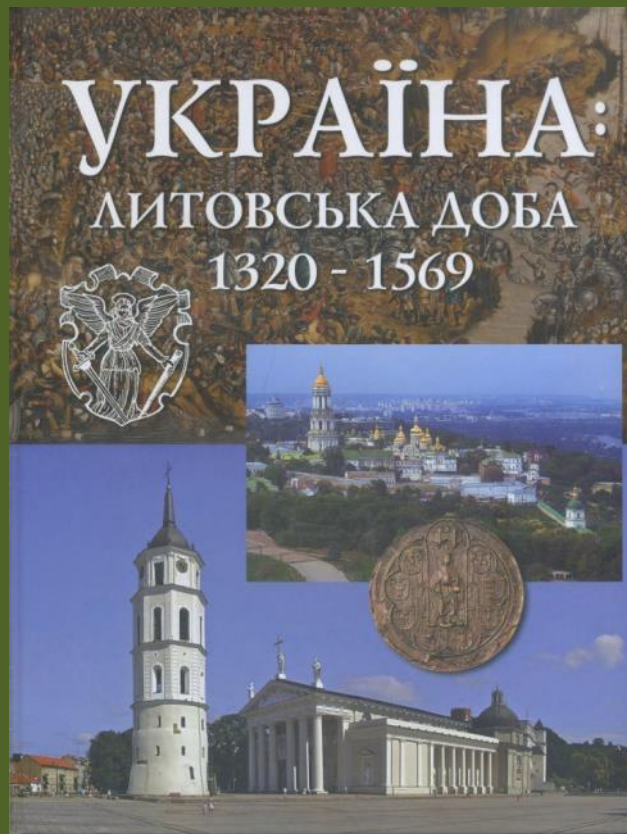
BC54272

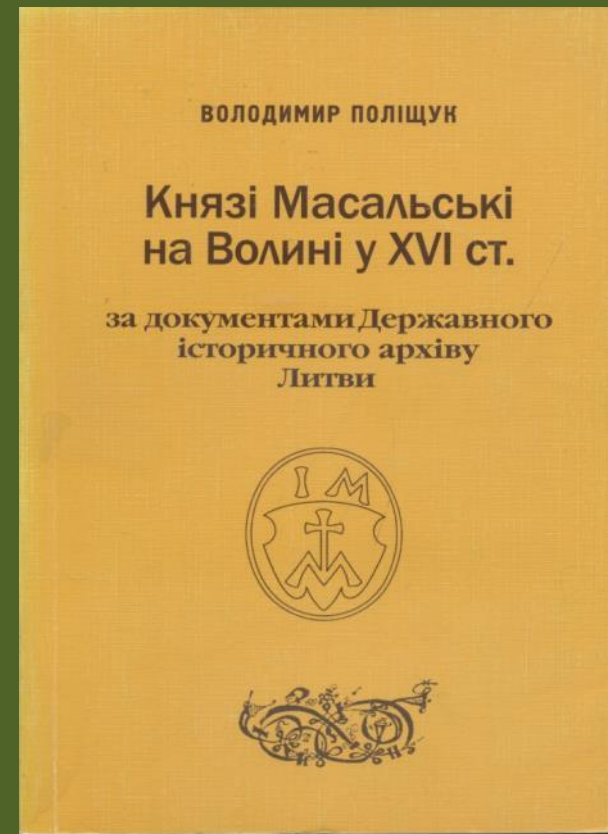
BC67094

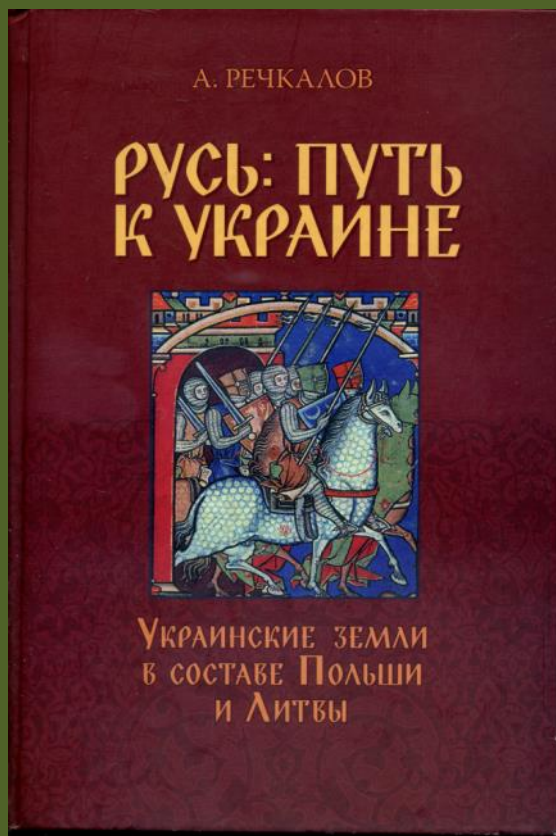
CO34766

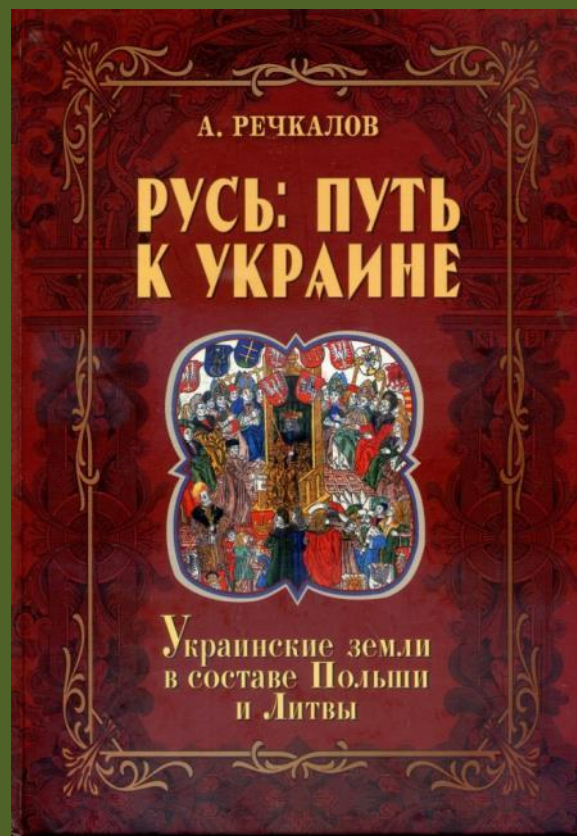
BA698943

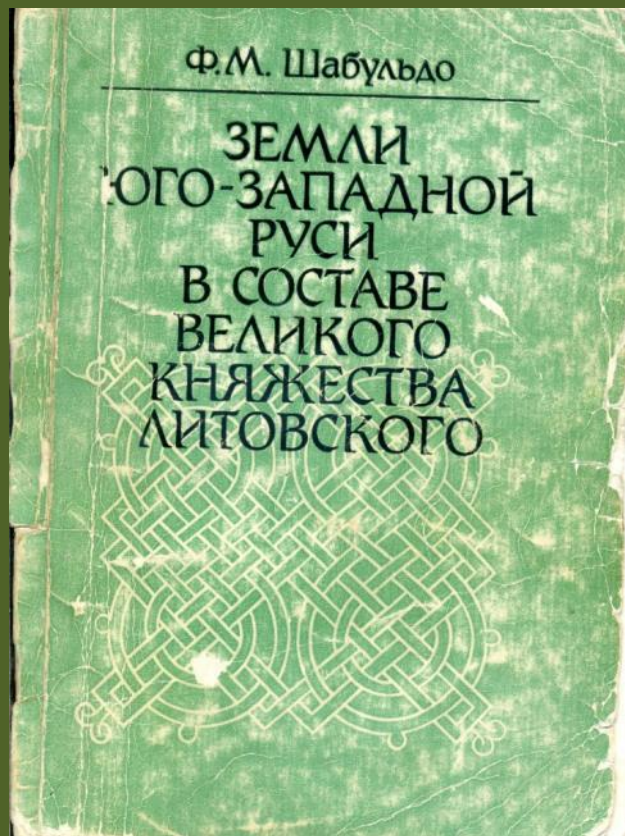
V351656/1

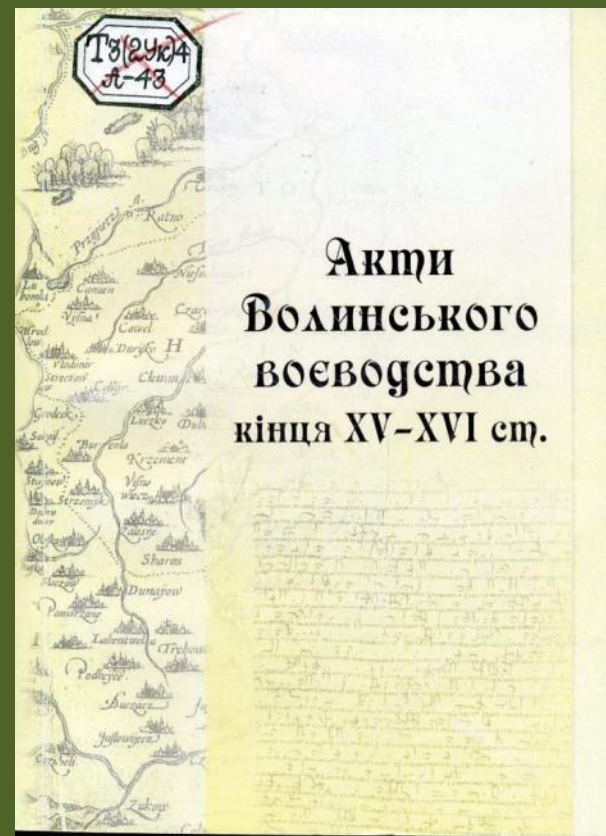
V351656/2

BA456350

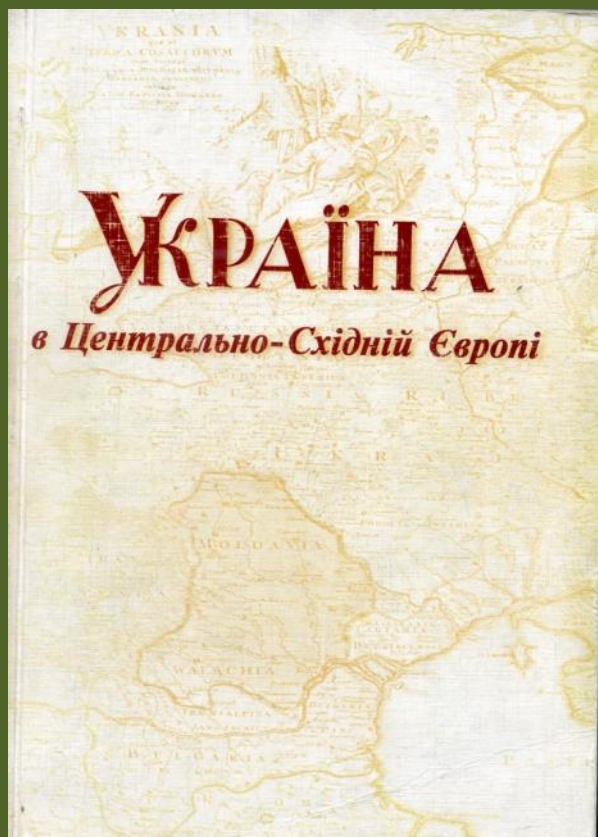

BA784368

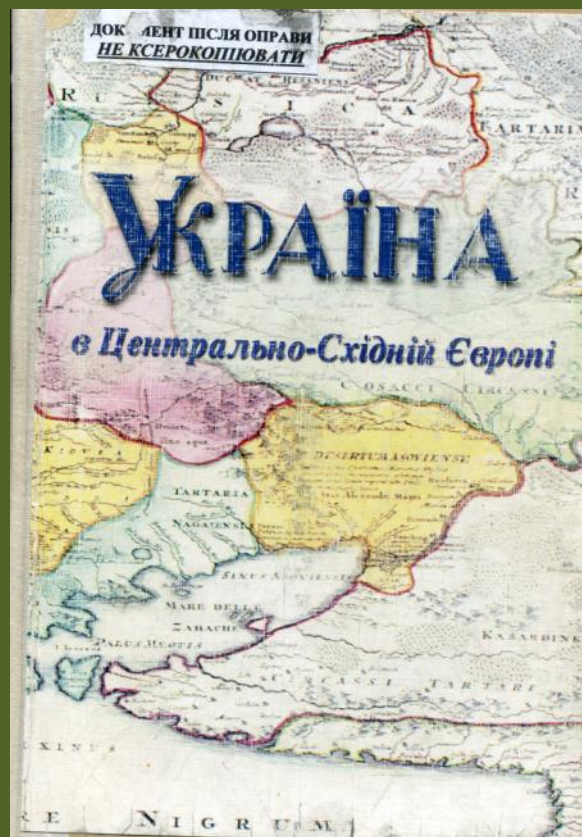

Українські та литовські національні рухи починаючи з 1906 року співпрацювали в рамках Союзу автономістів, Союзу народів, Ліги Інородницьких народів ,підтримку ОУН, вважаючи її союзником.

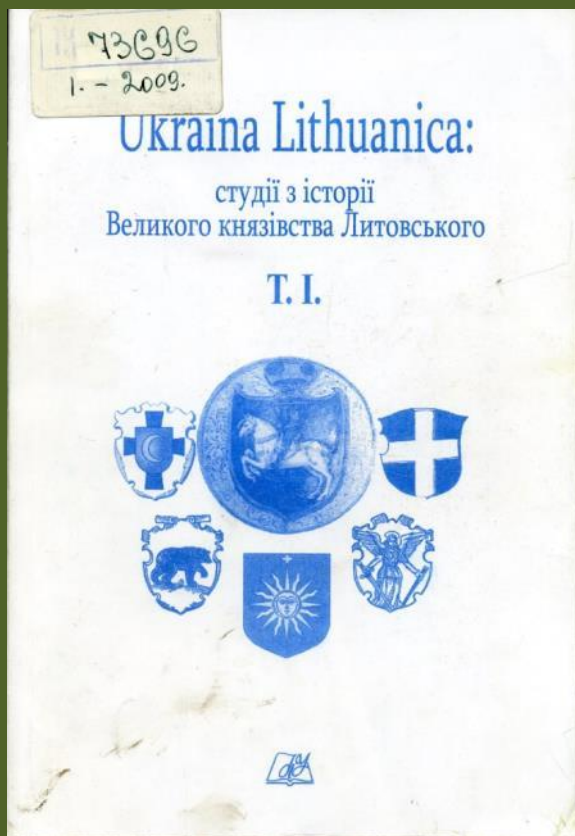
В346932/1

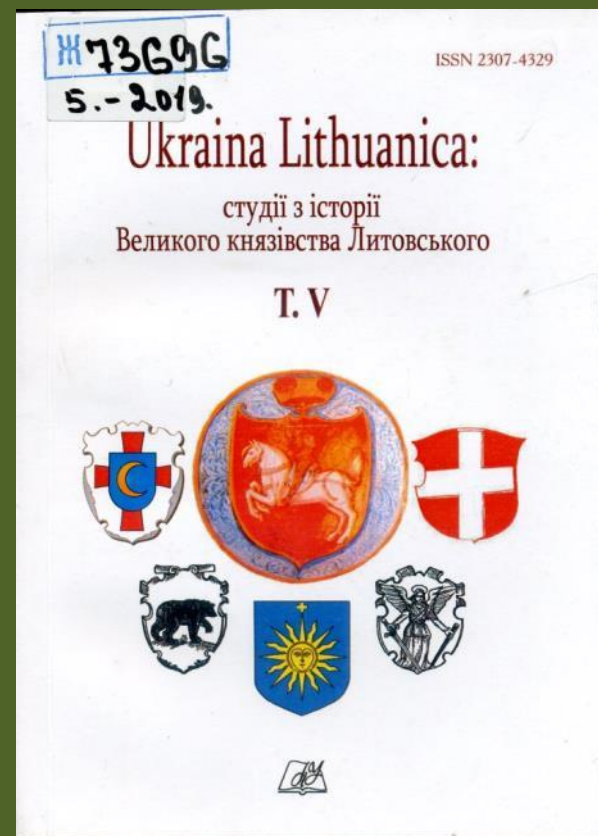
ВА600585

Ж73696.1.2009

Ж73696.5.2019

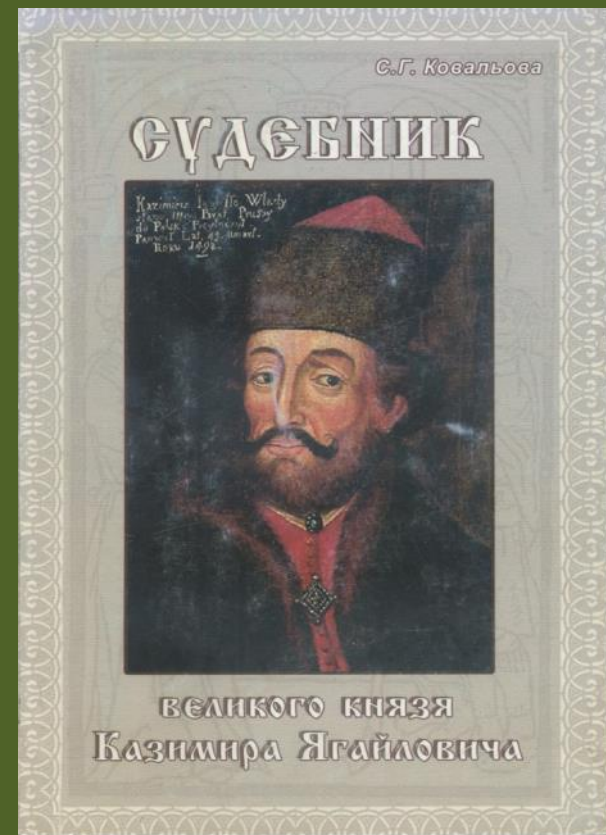

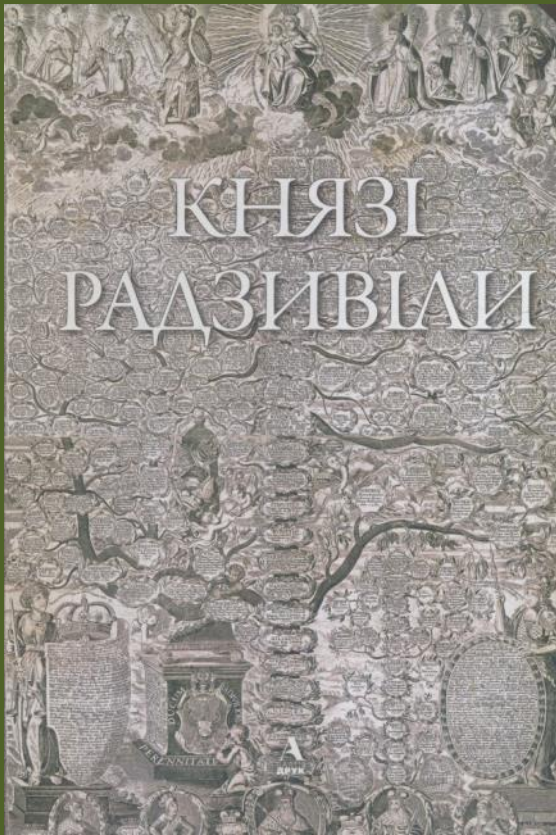
BA700694

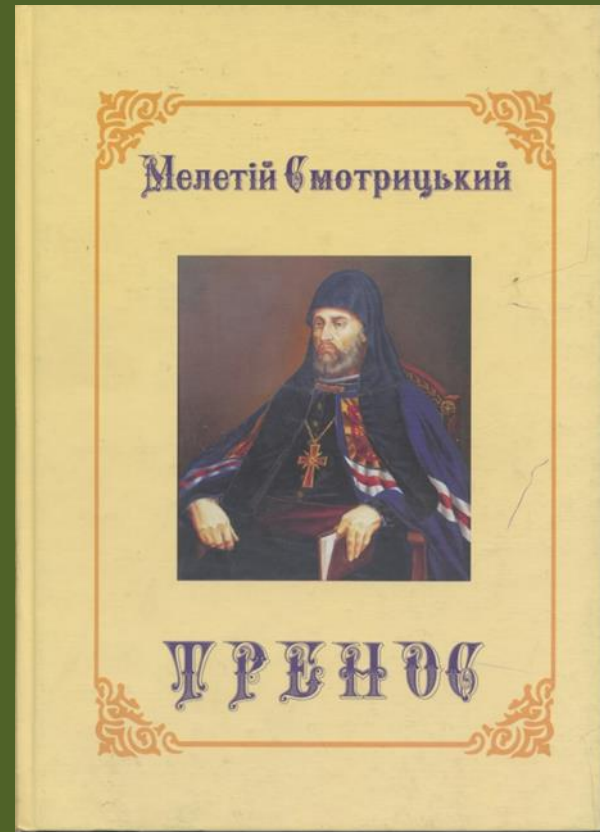
BA737468

BC31599

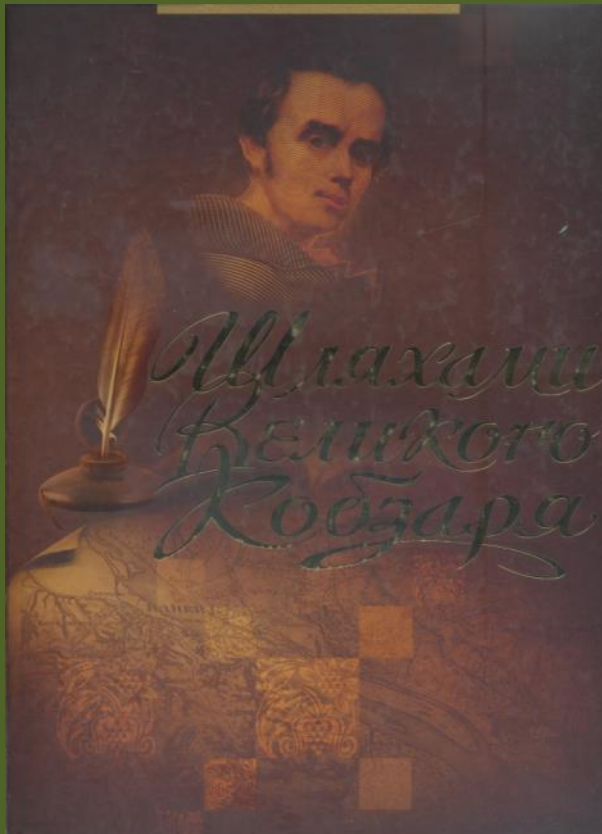

BC60350

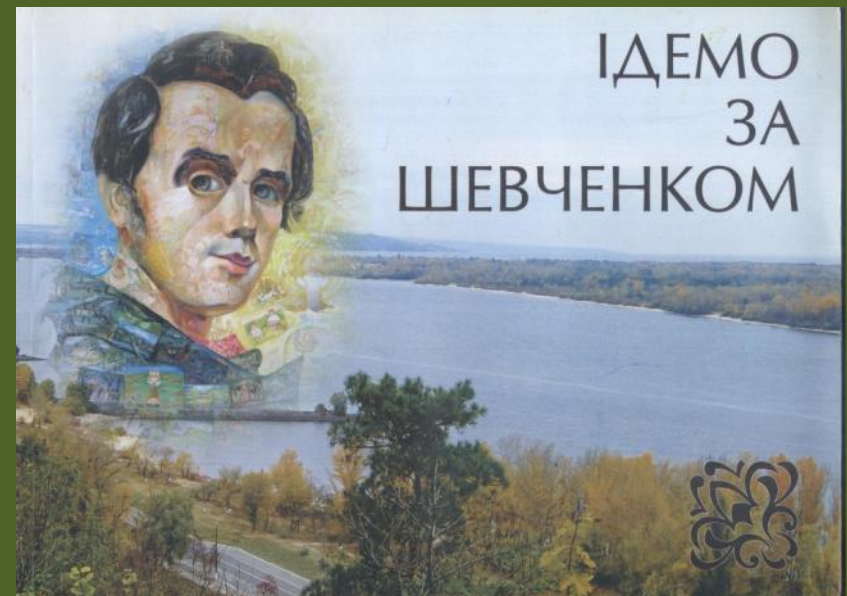

У XIX ст. Литва та Україна були поєднані постатями Т. Шевченка, який у 1829–1831 рр. перебував у Вільнюсі, та Якова Головацького, який у 1867–1888 рр. очолював Віленську археографічну комісію

СО32360

СО32075

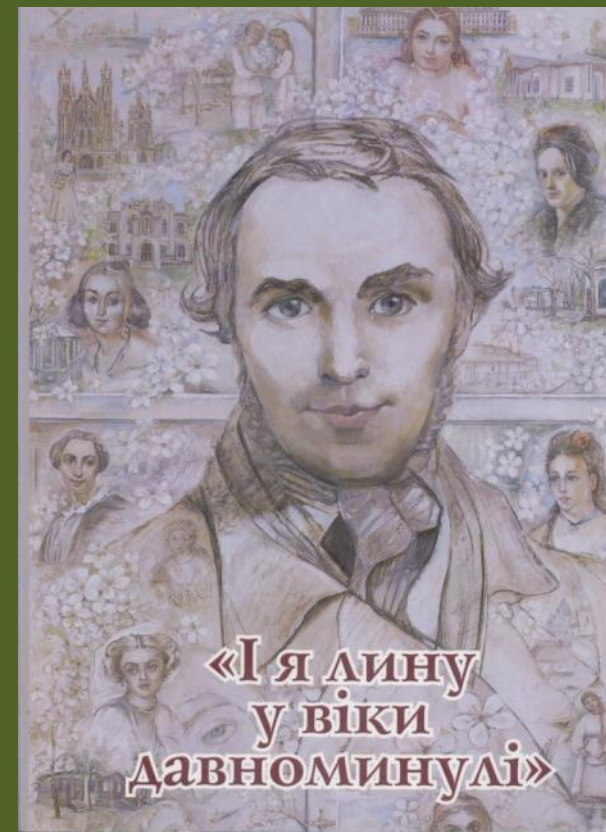

Недовгим був віленський період у житті молодого художника, але він сприяв розширенню й зміцненню світогляду сміливої, вільнодумної людини. Саме у Вільно Тарас уперше почув і збагнув лозунг польських повстанців "За нашу і вашу свободу", і пізніше застосував його до української дійсності. Згодом він згадував: "Я (тоді – І.М.) уперше прийшов до думки – чому і нам, нещасним кріпакам, не бути такими ж людьми, як і інші свободні верстви".

СО32076

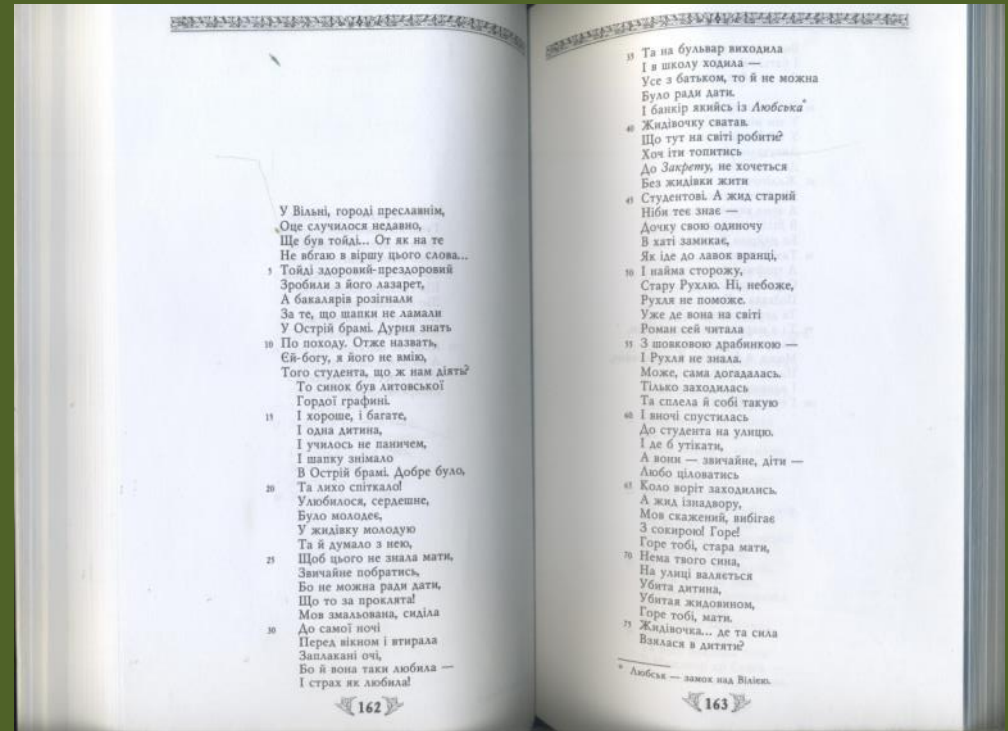
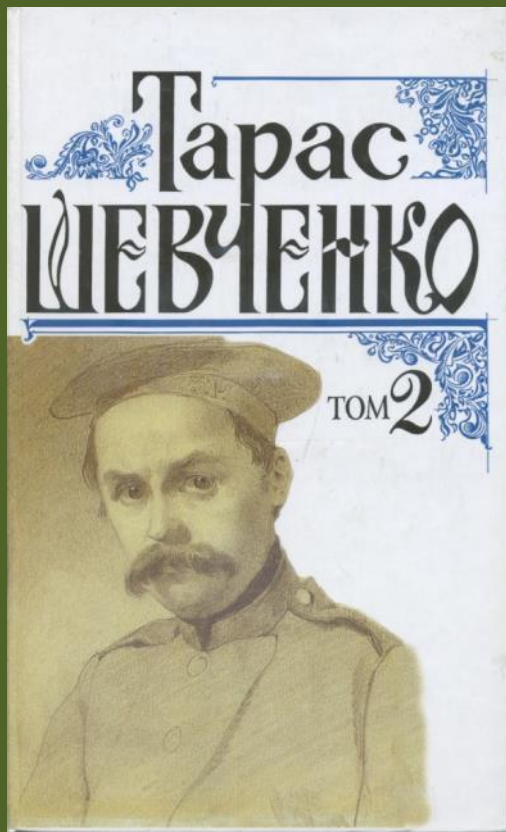

ВА778932

Тарас Шевченко на все життя зберіг теплі почуття до Вільно. В одному із своїх віршів назвав його "городом преславним" (вірш "У Вільні, городі преславнім"), а ще написав: "Вільно... Дороге моему сердцю..." Ці слова українською й литовською сьогодні можна побачити на меморіальній дошці на будинку історичного факультету Вільнюського університету.

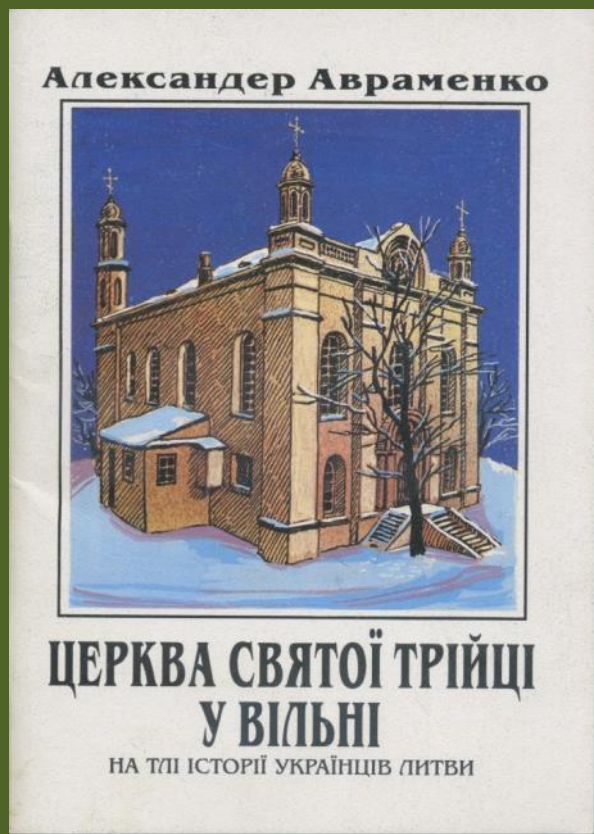
В347447/2

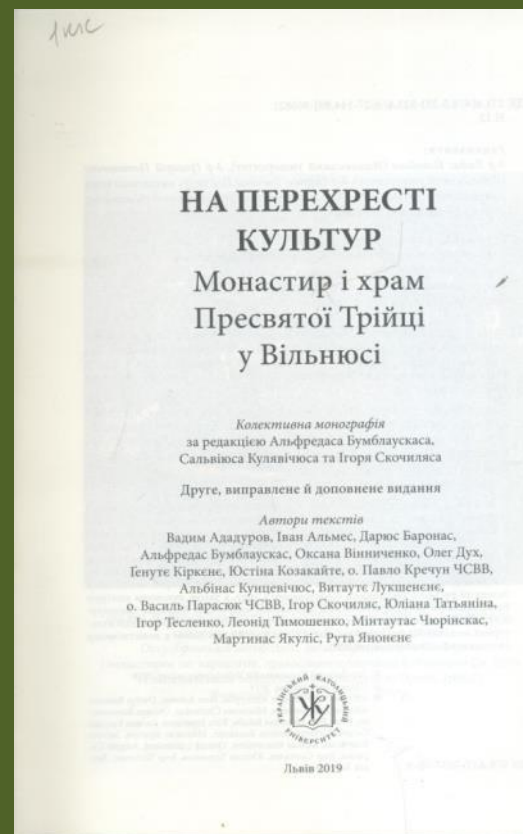
У серці старого Вільнюса, за бароковими воротами, посеред двору Василіанського монастиря височіє храм Святої Трійці. Тут Слово Боже звучить українською мовою.

Собор, збудований 1514 року з ініціативи та на кошти великого гетьмана литовського, гетьмана українського козацтва Костянтина Острозького, архітектори називають унікальним: храм поєднав риси готики та бароко. Нині це – духовний центр українства Литви

ВА558855

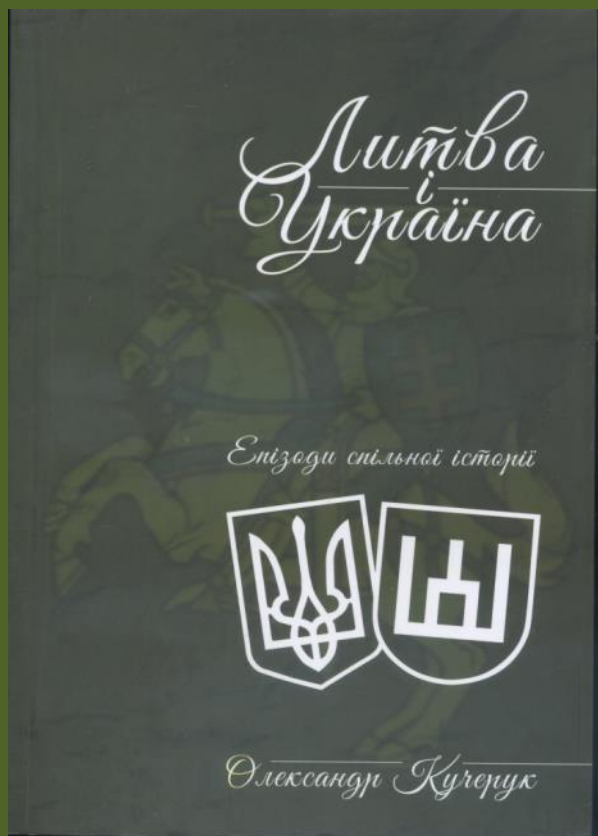
ВС66131

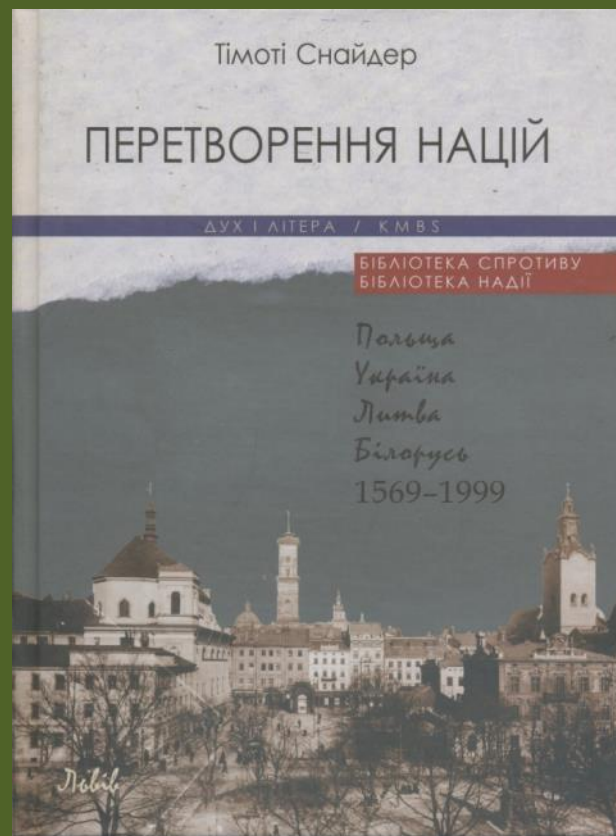
З 1991 р. Україна визнала державну незалежність Литовської Республіки 26.08.1991 р. Сейм Литовської Республіки 04.12.1991 р. Прийняв Заяву про визнання незалежності України.

12.12.1991 р. між державами було встановлено дипломатичні відносини. З серпня 1992 р. у Києві функціонує Посольство Литви, Посольство України в Литовській Республіці було відкрите у серпні 1993 р.

ВА843783

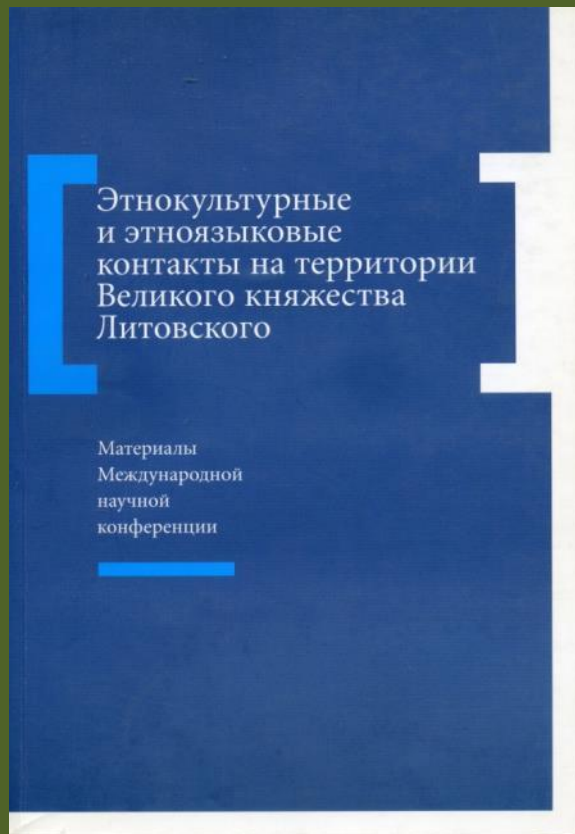
ВА849516

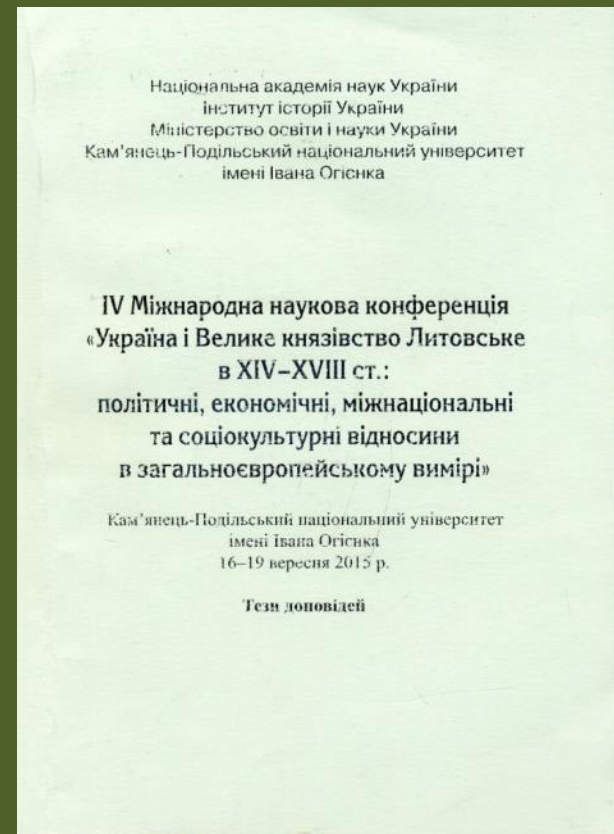
Під час першого офіційного візиту президента України Л. Кравчука до Литви 08.02.1994 р. було підписано Договір про дружбу і співробітництво між Україною та Литовською Республікою. 28-29.03.1995 р відбувся перший офіційний візит президента Литовської Республіки А. Бразаускаса до України.

З цього часу між країнами підтримується активний політичний діалог на найвищому рівні.

BA740014

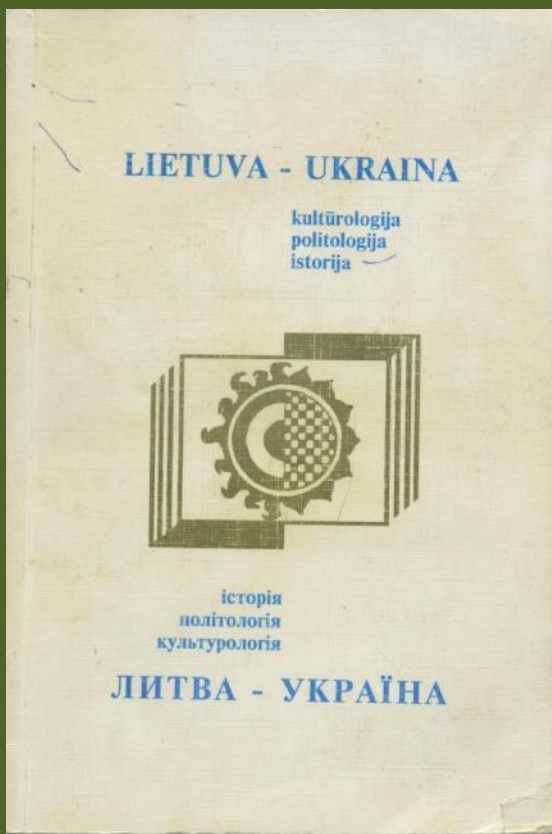
BA798508

Литва активно підтримує Україну у її боротьбі зі збройною агресією Росії. У 2015–2016 рр. вона була єдиною країною, яка офіційно постачала Україні боеприпаси та зброю. Також упродовж 2014–2016 рр. у Литві пройшли реабілітацію та лікування понад 150 поранених українських воїнів.

BA583232

BA772136

ДЖЕРЕЛА:

1. [HTTPS://ELIBRARY.IVINAS.GOV.UA/471/1/ENTSYKLOPEDIA_VERSKA-128- 47.PDF](https://elibrary.ivinas.gov.ua/471/1/entsyklopedia_verska-128-47.pdf)

2. Статути Великого князівства Литовського:

<https://studies.in.ua/shpora-hukr/273-17-statuti-velikogo-knyazvstva-litovskogo.html>

3. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0

4. <https://kpi.ua/shevchenko-lt>

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.

Відділ соціокультурної діяльності

Всі права захищені © ВСКД НБУВ. М.н.с. І. А. Прокошина..